

විවිධාකාර විද්‍යා වි.

ධර්මවක්තෘපවත්තන සූත්‍රය
සහ
අමාදුම්ඥය පහළ විම

සම්පාදක

පූජ්‍ය නාවල ධර්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ

ධම්මචක්ඛකපීඨචක්ඛන සූත්‍රය

සහ

ආමාදම්භූස පහළ වීම

සම්පාදක

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ

ප්‍රථම මුද්‍රණය : ඇසළ/2551 (2007 ජූලි)
දෙවන මුද්‍රණය - සංස්කරණය I : ඇසළ/2553 (2009 ජූලි)

Copyright © Sri Saddharma Sansadaya, Dhammarama Yogashramaya - 2007

ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදයෙන් ප්‍රකාශිත වෙනත් ධර්මග්‍රන්ථ

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ

- අසිරිමත් දනය
- සුපිරිසිඳු නිවන් මග
- ආනාපානසති භාවනාව
- ඉරියාපථ භාවනාව සහ සම්පජ්ඣ්ඤ භාවනාව
- තෙරුවන් වන්දනාව, සෙත් පිරිත් සහ තෙසැත්තැ-ඤ්ණ වන්දනාව
- මහාසාරෝපම සූත්‍රය
- ධම්මානුස්සති භාවනාව
- පටික්කුලමනසිකාර භාවනාව (පිළිකුල් භාවනාව)
- කර්මය පිළිබඳ අගනා දෙසුමක් (වුළකම්මච්චඛිග සූත්‍රය)
- ක්‍රෝධය නසන මග (ආසානපට්ඨිනිය සූත්‍රය)

පූජ්‍ය දිප්පිටිගොඩ සෝමශාන්ත ස්වාමීන් වහන්සේ

- ධාතුමනසිකාර භාවනාව
- නවසීවරීක භාවනාව
- බුද්ධානුස්සති භාවනාව

බන්දුල ආනන්ද පෙරේරා

- පරාභව සූත්‍රදේශනාව සහ මහාමඛිගල සූත්‍රදේශනාව

නැවත මුද්‍රණය සඳහා, සියලු විමසීම්,

ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය
ධම්මාරාම යෝගාශ්‍රමය
උග්ගල්බොඩ, ගම්පහ.

Tel : 071-4417813
E-mail : info@sadaham.net
Web : www.sadaham.net

ධර්මදනය සඳහා දයකත්වය

- * පොකුණුවිට, රසිකා සෝමතිලක මහත්මිය විසින් 2008 ජූනි 2 දින අභාවප්‍රාප්ත වර්ජ්‍යා සෝමතිලක සොහොයුරියට පුණ්‍යානුමෝදනා කිරීම පිණිස සහ තමාට ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් විදුෂක අබේකෝන් මහතා සහ ප්‍රීතිමා විජේසුන්දර මහත්මිය විසින් දෙමවුපියන්ට සෙත් පැතීම පිණිස හා තමන්ට වහා චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ වීම පිණිස,
- * පින්වත් මංජුල රාජපක්‍ෂ උපාසක මහතා සහ ශ්‍යාමලී ජයතිලක මහත්මිය විසින් කල්‍යාණමිත්‍රයන් වහන්සේලාට සහ දෙමවුපියන්ට සෙත් පැතීම පිණිස හා තමන්ට ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් සනත් කොඩිතුට්ටු උපාසක මහතා, සත්මි දියණිය සහ රසිකා මාලගේ මහත්මිය විසින් මාතර, හික්කටිය (නැගෙනහිර) පදිංචි ව සිට අභාවප්‍රාප්ත වූ දයාපාල කොඩිතුට්ටු පියාණන්ට සහ ධර්මාවතී ලියනගේ මෑණියන්ට පුණ්‍යානුමෝදනා කිරීම පිණිස,
- * උග්ගල්බොඩ, පින්වත් පතිරණ මාතාව විසින් තමාට ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් තිලකා වික්‍රමාරච්චි උපාසිකා මාතාව විසින් තමාට ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * නුගේගොඩ, පින්වත් M. S. අබේකෝන් මහත්මිය විසින් තමාට ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * නුගේගොඩ, පින්වත් S. රත්නායක උපාසක මහතා සහ රත්නායක උපාසිකා මාතාව විසින් තමන්ට ධර්මාවබෝධය පිණිස,
- * පින්වත් ඉන්ද්‍රානි සමරදිවාකර මහත්මිය සහ පියරත්න ගනේපොල මහතා විසින් නිල්මිණි, වාමිනද, ප්‍රසන්න සහ නදීකා යන දරුවන්ට උතුම් තෙරුවන්ගේ රැකවරණය සහ සෙත යහපත පිණිස,
- * කෝට්ටේ, පින්වත් කුමාරි පුංචිහේවා මහත්මිය විසින් තමාට ධර්මාවබෝධය පිණිස,

මෙම ධර්මදනය සිදු කරන ලදී.

--*--

ප්‍රකාශනය
ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය
 ධම්මාරාම යෝගාශ්‍රමය
 රයිසාදෙළුව, උග්ගල්බොඩ, ගම්පහ.

විමසීම:- 071 - 4417813

වෙබ් අඩවිය: www.sadaham.net

පෙරවදන

ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය දෙසට සිත යෙදීමේ දී වටිනා සාරවත් බවක් මෙන් ම ඉතා ගැඹුරු බවක් ද පෙන්නුම් කරයි. මිණිරුවන්වලින් පිරිහිය ආකරයකට වත් පුද්ගලයා දකින සෑම මිණිරුවනක් ම වටිනා දෙයක් වශයෙන් හඳුනා ගනී. එලෙසින් ධර්මධරයෝ මෙම සූත්‍රය අර්ථ සහිත ව ප්‍රගුණ කර ගෙන ශ්‍රාවකයන්ගේ සිත්සතන් තුළට ධර්මරසය ලබා දෙත්. දහම්සෙනෙවි සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ වැනි මහගුණැති උතුමෝ එම මැණික් පතලට බැස විවිධාකාර අරුත් මිණිරුවන් වාග්විලාශයෙන් සවණට මිහිර ගෙන දෙමින් ලොවට බෙද දුන්නාහ.

මෙවන් සාරවත් සූත්‍රධර්මයක් පාඨක ජනතාවගේ සිත්සතන් ප්‍රමුද්ධ වන ආකාරයෙන් ලියා පළකරන පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ දහම් දැනුම වර්ධනය වීමට මෙම කුසලය උපකාර වේවා! නිවන් සුවය සාක්‍ෂාත් කිරීමට ද උපකාර වේවා! මෙම ග්‍රන්ථය මුද්‍රණය කිරීමට ආධාර උපකාර කළ සැමදෙනාට ම නිවන් සුවය ලැබේවා!

මෙයට,
සසුන් ලැදි,

මිතලාවේ විනීත ස්ථවිර,
විපස්සනා භාවනා මධ්‍යස්ථානය,
දික්භේන,
පොල්ගස්ඔව්ට.

(2007-04-04)

හැදින්වීම

තුන්ලෝකාග්‍ර වූ ශාන්තිනායක භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මාසම්බුද්ධත්වයට පත් ව දෙමසකින් ඵලැඹුණු ඇසළ පුනුපොහෝ දිනයෙහි දී, දසදහසක් ලෝකධාතු කම්පිත වන සේ ද ලෝක විසිදෙකකට අයත් දිව්‍ය-බ්‍රහ්ම-මනුෂ්‍යයන්ට ඇසෙන සේ ද පවත්වන්නට යෙදුණු ආශ්චර්යවත් ප්‍රථම මංගල ධර්මදේශනාව වන්නේ ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රාන්ත දේශනාව යි. ශ්‍රීමත් කාශ්‍යප සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදුසසුන අවසන් ව ගිය පසු නැවතත් දිව්‍යමනුෂ්‍යයන්ගේ දෙසවනට බුදුරජාණන් වහන්සේනමකගේ ශ්‍රී මුඛයෙන් උතුම් චතුරාර්යසත්‍ය-ධර්මය ඇසෙන්නට වූයේ මෙම ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රාන්ත දේශනාව වදළ කල්හි ය. එයින් දිව්‍යබ්‍රහ්මයන් කෙතරම් සතුටට පත් වී ද යත් බුමාටු දෙව්වරුන් නැඟූ සාධුකාරය අවසන් වූයේ අකනිටා බඹලොවිනි. ඒ උතුම් ධර්මදේශනාව අසා කොණ්ඩඤ්ඤ තාපසතුමාණන් සෝතාපත්ති ඵලයට පත් වූ අතර පැමිණ සිටි බොහෝ දිව්‍යබ්‍රහ්මයෝ ද මාර්ග-ඵලඥන ලබමින් දහම්ඇස පහළ කර ගත්හ. මෙලෙස බොහෝ දෙනාට දහම්ඇස පහළ කරවා දුන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මංගල ධර්මදේශනාව පිළිබඳ ව සියලු බෞද්ධයන් විසින් භොදින් දූන සිටිය යුතු ය. මෙම අරමුණ ඇති ව සිංහල අර්ථ සහිත ව ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රය, ධර්මග්‍රන්ථයක් ලෙස සකස් කොට ධර්මදූතයක් වශයෙන් බෙදා දීමේ අදහස අප වෙත ඉදිරිපත් කරන්නට යෙදුනේ උග්ගල්බොඩ රයිසාදෙළුව වත්තේ පින්වත් තිලකා වික්‍රමාරච්චි මාතාව විසිනි. ඒ අනුව අප විසින් සිංහල අර්ථ සහිත ව ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රය කුඩා ධර්මග්‍රන්ථයක් වශයෙන් සකස් කිරීමෙන් අත්පත් කර ගත් ධර්මදූතමය කුසලය ගෞතම බුදුසසුනේ චිරස්ථිතිය සඳහා ම හේතු වේවා!

මෙම ධර්මසංග්‍රහය සම්පාදනය කිරීමෙන් අප විසින් ජනිත කර ගත් ධර්මදූතමය කුසලය අපගේ පරම පූජනීය උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වූ අපවත් වී වදළ ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාශ්‍රම සංස්ථා සමුත්පාදක ශ්‍රී ආර්යවිලාසවංසාලංකාර

සද්ධර්මවාග්ගිභවරාචාර්ය පටිපත්තිසෝහන ගණපාමොක්ඛාවරිය මහෝපාධ්‍යාය රාජකීය පණ්ඩිත අතිපූජනීය කඩවැද්දුවේ ශ්‍රී ජනවංසාභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේට අත්පත් වීමෙන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව සැලසේවා!

අපගේ වත්මන් ගෞරවණීය උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වන ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාශ්‍රම සංස්ථාවේ මහෝපාධ්‍යාය, බුක්කල-බුදුගල්ලෙණ අරණ්‍ය සේනාසනාධිවාසී අතිගරු පූජනීය මාවකගම ගුණානන්දභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේට ද මෙම ධර්මදානය කුසල බලයෙන් විංශත් ශතවර්ෂාධික කාලයක් ආයුරාරෝග්‍ය ශ්‍රී සම්පත් වර්ධනය වේවා! ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව අත්විඳීමට මෙම කුසලය ද උපනිශ්‍රය වේවා!

මෙබඳු ධර්මග්‍රන්ථ සම්පාදනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන ශ්‍රැතමයඥනය දියුණු කර ගැනීම සඳහාත් ගැටමුසු තැන් නිරවුල් කර ගැනීම සඳහාත් මාහට නිතැතින් ම පිහිට වූ ද තමන් වහන්සේගේ ඇසුරට පත්වූවන්ව කාරුණික අවවාදයෙන් මෙන් ම ආදර්ශයෙන් ද සුමගට යොමු කරන්නා වූ ද ශීල - ශ්‍රැත - ප්‍රඥ - චතුර දේශනා විලාසාදී ප්‍රසාදනීය ගුණස්කන්ධයකින් හෙබියා වූ ද ගිලන් ව සිටිමින් පවා ඉතා ඉවසීමෙන් හා කරුණාවෙන් යුතු ව ධර්මය කියා දෙමින් අපගේ දහම් පවස නිවන්නා වූ ද වත්මන් ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාශ්‍රම සංස්ථාධිපති මහාධර්මකථික ත්‍රිපිටකාචාර්ය මහාකම්මට්ඨානාචාර්ය අතිපූජනීය නා උයනේ අරියධම්මාභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේට මෙම ධර්මදානය කුසල බලයෙන් විංශත් ශතවර්ෂාධික කාලයක් නිදුකින් වැඩසිටීමට ආයුරාරෝග්‍ය ශ්‍රී සම්පත් වර්ධනය වේවා! ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව අත්විඳීමට මෙම කුසලය ද උපනිශ්‍රය වේවා!

අපගේ ආරාධනය පරිදි මෙම ග්‍රන්ථයෙහි අඩුපාඩු තැන් පිරික්සා සාරවත් පෙරවදනකින් ග්‍රන්ථය සැරසූ පොල්ගස්ඕවිට, දික්හේන, විපස්සනා භාවනා මධ්‍යස්ථානයෙහි අනුශාසක අතිගරු පූජනීය මිකලාවේ විනීත ස්වාමීන් වහන්සේට ද මෙම ධර්මදානය කුසල බලයෙන් ආයුරාරෝග්‍ය ශ්‍රී සම්පත් වර්ධනය

වේවා! ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව අත්පත් වේවා!

අපවත් වී වදළ ප්‍රවුඡ්ඡාචාර්ය අතිගරු පූජනීය කිතුලම්පිටියේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ද මෙම ධර්මදානය කුසලය අත්පත් වීමෙන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව සැලසේවා!

විවිධාකාරයෙන් මාහට උපකාර කරන දිද්දෙණිය, රණගිරිය අරණ්‍ය සේනාසනාධිවාසී පූජනීය නුවරඑළියේ ඤාණසීල ස්වාමීන් වහන්සේට ද පොල්ගස්ඔවිට විපස්සනා භාවනා මධ්‍යස්ථානවාසී පූජ්‍ය පිළියන්දල අතුලසිරි ස්වාමීන් වහන්සේට ද මෙම ධර්මදානය කුසල බලයෙන් ආයුරාරෝග්‍ය සම්පත් හා නිවන් සුව අත්පත් වේවා!

හැඳුවැඩු මවුපිය දෙදෙනා වහන්සේටත් සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කරන දයකකාරකාදී සැමටත් විශේෂයෙන් ම මෙම ග්‍රන්ථයේ පරිගණක පිටු සැකසීමේ කටයුතු සිදු කළ පුණ්‍ය ශ්‍රී කුමන්ත උපාසක මහතාටත් උපේක්ෂා පියරංගිකා මෙණෙවියටත් මෙම ධර්මග්‍රන්ථය මුද්‍රණය කිරීමට දයක වූ සැමටත් මෙම ධර්මදානය කුසල කර්මයේ බලයෙන් ධර්මඥාන, භාවනාඥාන වර්ධනය කරගෙන සුව සේ නිවන් සුව අත්විඳීමට ලැබේවා!

මෙම ධර්මදානය කුසල කර්මය සදේවකලෝකයාට ද නිර්වාණාවබෝධය පිණිස ම හේතු වාසනා වේවා!

සාධු ! සාධු !! සාධු !!!

මෙයට,
සසුන් ලැදි,

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද හිමි.
ධම්මාරාම යෝගාග්‍රාමය,
උග්ගල්බොඩ,
ගම්පහ.
(අැසළ - 2551)

ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්තං

1. ඒවං මේ සුතං; ඒකං සමයං භගවා, ඛාරාණසියං විහරති ඉසිපතනේ මීගදයේ, තත්‍ර ඛෝ භගවා පඤ්චවග්ගියේ භික්ඛූ ආමන්තේසි: ද්වේ මේ භික්ඛවේ අන්තා පබ්බජ්ජේන න සේවිතබ්බා, යෝවායං කාමේසු කාමසුඛල්ලිකානුයෝගෝ, හීනෝ ගම්මෝ පෝථුජ්ජනිකෝ අනරියෝ අනඤ්ඤාසංහිතෝ, යෝවායං අත්තකිලමථානුයෝගෝ දුක්ඛෝ අනරියෝ අනඤ්ඤාසංහිතෝ, ඒතේ තේ භික්ඛවේ උභෝ අන්තේ අනුපගම්ම මජ්ඣමා පටිපදා තථාගතේන අභිසම්බුද්ධා, චක්ඛකරණී ඤාණකරණී, උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බෝධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. කතමා ච සා භික්ඛවේ මජ්ඣමා පටිපදා තථාගතේන අභිසම්බුද්ධා, චක්ඛකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බෝධාය නිබ්බානාය සංවත්තති: අයමේව අරියෝ අට්ඨච්ඡිතිකෝ මග්ගෝ. සෙය්‍යථීදං? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඛ්ඤාප්පෝ, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තෝ, සම්මාආජ්චෝ, සම්මාවායාමෝ, සම්මාසති, සම්මාසමාධි. අයං ඛෝ සා භික්ඛවේ මජ්ඣමා පටිපදා තථාගතේන අභිසම්බුද්ධා, චක්ඛකරණී ඤාණකරණී උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බෝධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

2. ඉදං ඛෝ පන භික්ඛවේ දුක්ඛං අරියසච්චං, ජාතිපි දුක්ඛා ජරාපි දුක්ඛා ව්‍යාධිපි දුක්ඛෝ මරණමිපි දුක්ඛං, අප්පියේහි සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ පියේහි විප්පයෝගෝ දුක්ඛෝ, යම්පිච්ඡං න ලහති තම්පි දුක්ඛං, සඛිබ්බන්තේන පඤ්චුපාදනකකුඤ්ඤා දුක්ඛා. ඉදං ඛෝ පන භික්ඛවේ දුක්ඛසමුදයෝ¹ අරියසච්චං, යායං තණ්හා පෝතෝභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍ර තත්‍රාහිනන්දීති, සෙය්‍යථීදං: කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා. ඉදං ඛෝ පන භික්ඛවේ දුක්ඛනිරෝධෝ² අරියසච්චං, යෝ තස්සායේව තණ්හාය, අසේසවිරාගනිරෝධෝ වාගෝ පටිනිස්සග්ගෝ මුත්ති අනාලයෝ. ඉදං ඛෝ පන භික්ඛවේ දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං, අයමේව අරියෝ අට්ඨච්ඡිතිකෝ මග්ගෝ. සෙය්‍යථීදං?

සම්මාදිවයි, සම්මාසඛිකජ්ජෝ, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තෝ,
සම්මාආජ්ජෝ, සම්මාවායාමෝ, සම්මාසනි, සම්මාසමාධි.

3. ඉදං දුක්ඛං අරියසච්චන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ
අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා
උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං ඛෝ පනිදං
දුක්ඛං අරියසච්චං, පරිඤ්ඤායාන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ
අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා
උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං ඛෝ පනිදං දුක්ඛං
අරියසච්චං, පරිඤ්ඤානන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ අනනුස්සුතේසු
ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා
උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි.

4. ඉදං දුක්ඛසමුදයෝ¹ අරියසච්චන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ
අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා
උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං ඛෝ පනිදං
දුක්ඛසමුදයෝ¹ අරියසච්චං, පහාතබ්බන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ
අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා
උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං ඛෝ පනිදං
දුක්ඛසමුදයෝ¹ අරියසච්චං, පහීනන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ
අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා
උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි.

5. ඉදං දුක්ඛනිරෝධෝ² අරියසච්චන්ති මේ භික්ඛවේ
පුබ්බේ අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං උදපාදි
පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං ඛෝ
පනිදං දුක්ඛනිරෝධෝ² අරියසච්චං, සච්ඡකාතබ්බන්ති මේ
භික්ඛවේ පුබ්බේ අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං
උදපාදි පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං
ඛෝ පනිදං දුක්ඛනිරෝධෝ² අරියසච්චං, සච්ඡකනන්ති මේ
භික්ඛවේ පුබ්බේ අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි ඤාණං
උදපාදි පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි.

1. දුක්ඛසමුදයං } බුරුමරට ඡවධසංගීතිශෝධිත සංයුත්තනිකාය
2. දුක්ඛනිරෝධං } සිංහලාඤ්ඤා මුද්දිත සංයුත්තනිකාය

6. ඉදං දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං ඛෝ පනිදං දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං, භාවේතබ්බන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි. තං ඛෝ පනිදං දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං, භාවිතන්ති මේ භික්ඛවේ පුබ්බේ අනනුස්සුතේසු ධම්මේසු, චක්ඛං උදපාදි ඤාණං උදපාදි පඤ්ඤා උදපාදි විජ්ජා උදපාදි ආලෝකෝ උදපාදි.

7. යාවකීචඤ්ච මේ භික්ඛවේ ඉමේසු චතුසු අරියසච්චේසු, ඒවං තිපරිචට්ටං ද්වාදසාකාරං යථාභූතං ඤාණදස්සනං න සුවිසුද්ධං අහෝසි, නේව තාවාහං භික්ඛවේ, සදේවකේ ලෝකේ සමාරකේ සබ්බමකේ, සස්සමණබ්බාහ්මණියා පජාය සදේවමනුස්සාය, අනුත්තරං සම්මාසම්බෝධිං අභිසම්බුද්ධෝ පච්චඤ්ඤාසිං. යතෝ ච ඛෝ මේ භික්ඛවේ ඉමේසු චතුසු අරියසච්චේසු, ඒවං තිපරිචට්ටං ද්වාදසාකාරං යථාභූතං ඤාණදස්සනං සුවිසුද්ධං අහෝසි, අථාහං භික්ඛවේ, සදේවකේ ලෝකේ සමාරකේ සබ්බමකේ, සස්සමණබ්බාහ්මණියා පජාය සදේවමනුස්සාය, අනුත්තරං සම්මාසම්බෝධිං අභිසම්බුද්ධෝ පච්චඤ්ඤාසිං, ඤාණඤ්ච පන මේ දස්සනං උදපාදි, අකුප්පා මේ චේතෝවිමුත්ති, අයමන්තිමා ජාති නඤ්ඤානි පුනබ්බවෝති. ඉදමවෝච හගවා, අත්තමනා පඤ්චවග්ගියා භික්ඛු හගවතෝ භාසිතං අභිනඤ්ජන්ති.

8. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානේ, ආයස්මතෝ කොණ්ඩඤ්ඤස්ස, විරජං විතමලං ධම්මචක්ඛං උදපාදි: යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරෝධධම්මන්ති. පචත්තිතේ ච පන හගවතා ධම්මචක්කේ භූමිමා දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං හගවතා බාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිචත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා

බුහුමනා වා කේනචි වා ලෝකස්මිත්ති. භූමිමානං දේවානං සද්දං සුඤ්ඤා, වාතූමිමහාරාජකා දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං භගවතා ඛාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදුයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිවත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා බුහුමනා වා කේනචි වා ලෝකස්මිත්ති. වාතූමිමහාරාජකානං දේවානං සද්දං සුඤ්ඤා, තාවතිංසා දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං භගවතා ඛාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදුයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිවත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා බුහුමනා වා කේනචි වා ලෝකස්මිත්ති. තාවතිංසානං දේවානං සද්දං සුඤ්ඤා, යාමා දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං භගවතා ඛාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදුයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිවත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා බුහුමනා වා කේනචි වා ලෝකස්මිත්ති. යාමානං දේවානං සද්දං සුඤ්ඤා, තුසිතා දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං භගවතා ඛාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදුයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිවත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා බුහුමනා වා කේනචි වා ලෝකස්මිත්ති. තුසිතානං දේවානං සද්දං සුඤ්ඤා, නිම්මාණරතී දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං භගවතා ඛාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදුයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිවත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා බුහුමනා වා කේනචි වා ලෝකස්මිත්ති. නිම්මාණරතීනං දේවානං සද්දං සුඤ්ඤා, පරනිම්මිතවසවත්තී දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං භගවතා ඛාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදුයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිවත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා බුහුමනා වා කේනචි වා ලෝකස්මිත්ති. පරනිම්මිතවසවත්තීනං දේවානං සද්දං සුඤ්ඤා, බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජා දේවා සද්දමනුස්සාවේසුං: ඒතං භගවතා ඛාරාණසියං ඉසිපතනේ මිගදුයේ, අනුත්තරං ධම්මචක්කං පචත්තිතං අප්පතිවත්තියං, සමණේන වා බ්‍රාහ්මණේන වා දේවේන වා මාරේන වා

9. ඉතිහ තේන බණේන තේන මුහුත්තේන, යාව බුහ්මලෝකා සද්දෝ අබ්භුග්ගඤ්ජි. අයඤ්ච දසසහස්සි ලෝකධාතු, සඛ්කම්පි සම්පකම්පි සම්පවේධි; අප්පමාණෝ ච උළාරෝ ඕභාසෝ ලෝකේ පාතුරහෝසි. අතික්කම්ම දේවානං දේවානුභාවන්ති. අථ ඛෝ භගවා උදනං උදනේසි: “අඤ්ඤසි චන හෝ කොණ්ඩඤ්ඤෝ, අඤ්ඤසි චන හෝ කොණ්ඩඤ්ඤෝ”ති. ඉතිහිදං ආයස්මතෝ කොණ්ඩඤ්ඤස්ස, අඤ්ඤකොණ්ඩඤ්ඤෝත්චේව නාමං අහෝසීති.

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

භාග්‍යවත් වූ අර්භත් වූ සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා !!!

ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය

මා විසින් මෙසේ අසන ලදී,

එක් කලෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බරණැස් නුවර සමීපයෙහි වූ මුවන්ට අභය දුන් තැන හෙයින් මිගදය නම් වූ ඉසිපතනාරාමයෙහි වැඩවසන සේක. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පඤ්චවග්ගිය භික්ෂූන් (කොණ්ඩඤ්ඤ, වජ්ජ, හද්දිය, මහානාම, අස්සජී යන පස්දෙනා වහන්සේ) අමතා මෙසේ වදාළ සේක.

“මහණෙනි, පැවිද්දෙකු විසින් සේවනය නො කළ යුතු අන්ත දෙකක් ඇත.

1. කාමයන් පිළිබඳ වූ කාමසුබලේලිකානුයෝගය (කම්සුවයෙහි ම ඇලී ගැලී වාසය කිරීම) එක් අන්තයකි: එය පහත් (හීන) ය; ග්‍රාමය ය; පෘථග්ජනයන්ගේ ගතියකි; අනාර්ය ධර්මයකි; එමෙන් ම අනර්ථය පිණිස හේතු වන්නකි.

2. අත්තකිලමනානුයෝගය (තමාව පෙළමින් ශරීරයට නොයෙක් දුක් දීමේ ච්‍රතය) දෙවැනි අන්තය යි. එය දුක් පිණිස හේතු වේ; අනාර්ය ධර්මයකි; අනර්ථය පිණිස හේතු වන්නකි.

මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ මේ අන්ත දෙකට පත් නො වී ප්‍රඥ ඇස ඇති කරන, නුවණැස ඇති කරන, කෙලෙස් සන්සිඳුවන, විශිෂ්ටඥනය පිණිස - චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස - නිවන පිණිස හේතු වන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව අවබෝධ කර ගන්නා ලදී. මහණෙනි, ප්‍රඥ ඇස ඇති කරන, නුවණැස ඇති කරන, කෙලෙස් සන්සිඳුවන, විශිෂ්ටඥනය පිණිස - චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස - නිවන පිණිස හේතු වන එම මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව නම් කුමක් ද? එය වනාහි මෙම ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි. එනම්,

1. සම්මාදිවයි - නිවැරදි අවබෝධය (චතුරාර්යසත්‍යය පිළිබඳ අවබෝධය)
2. සම්මාසඛිකප්ප - නිවැරදි සංකල්පනා (නෙක්ඛම්ම-අව්‍යාපාද - අවිහිංසා සංකල්පනා)
3. සම්මාවාචා - නිවැරදි වචන කථා කිරීම. (බොරු - කේලාම් - පරුෂ - නිෂ්ඵල වචන කථා කිරීමෙන් වැළකීම)
4. සම්මාකම්මන්ත - නිවැරදි කායික ක්‍රියා (සතුන් මැරීම, සොරකම, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම යන කාය දුශ්චරිතවලින් වැළකීම)
5. සම්මාආජීව - නිවැරදි ජීවිතාව (දිවිපැවැත්ම සඳහා කරන කාය-වාග්දුශ්චරිතවලින් වැළකීම)
6. සම්මාවායාම - නිවැරදි උත්සාහය (අකුසල ධර්ම දුරු කිරීම සඳහාත් කුසල ධර්ම ඇති කර ගැනීම සඳහාත් ගන්නා සතර ආකාර වූ විරියය)
7. සම්මාසති - නිවැරදි සිහිය (කායානුපස්සනා - වේදනානුපස්සනා - චිත්තානුපස්සනා - ධම්මානුපස්සනා යන සතර සතිපට්ඨානයෙහි සිත මනා ව පිහිටුවීම.)
8. සම්මාසමාධි - නිවැරදි චිත්තේකාග්‍රතාව (උපචාර සහිත අෂ්ට සමාපත්තීන් ඇති කර ගැනීම)

මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් අවබෝධ කරනු ලැබූ ප්‍රඥ ඇස ඇති කරන, නුවණැස ඇති කරන, කෙලෙස් සන්සිඳුවන, විශිෂ්ටඥනය පිණිස - චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස - නිවන පිණිස හේතු වන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව නම්, මෙය යි.

මහණෙනි, දුක පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය නම් මෙය යි. එනම් උපත ලැබීම (ජාති) දුකකි. මහලුවීම (ජරා) දුකකි. ව්‍යාධිය දුකකි. මරණය දුකකි. අප්‍රියයන් හා එක්වීම දුකකි. ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් වීම දුකකි. කැමති දෙය නො ලැබීම දුකකි. සැකෙවින් පඤ්ච-උපාදානස්කන්ධ ම දුකකි.

මහණෙනි, දුක ඇති වීමේ හේතුව පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය නම් මෙය යි. එනම්, පුනර්භවය ඇති කරන සප්තික තෘෂ්ණාවෙන් (නන්දිරාගයෙන්) යුතු ඒ ඒ භවයෙහි ඇල්ම ඇති කරවන කාමතණ්හා - භවතණ්හා - විභවතණ්හා යනුවෙන් ත්‍රිවිධ වූ යම් තෘෂ්ණාවක් වේ ද එය දුක ඇති වීමේ හේතුව යි.

(කාමතණ්හා යනු:- රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පහස පිළිබඳ ඇල්ම ය. භවතණ්හා යනු:- ශාශ්වත-දෘෂ්ටි සහගත තෘෂ්ණාව යි. එසේ ම ශාශ්වත දෘෂ්ටියෙන් තොර ව ද භවතණ්හාව ඇති වන අතර එය 'භවරාග' නමින් ද හැඳින්වේ. විභවතණ්හා යනු:- උච්ඡේද-දෘෂ්ටි සහගත තෘෂ්ණාව යි.)

මහණෙනි, දුක නැති වීම (දුක්ඛනිරෝධ) හෙවත් නිවන පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය නම් මෙය යි. එනම්, (ඉහත සඳහන් වූ) ඒ තෘෂ්ණාවේ ම ඉතිරි නැති ව නො ඇල්මක් (විරාග) - අභාවයක් (නිරෝධ) - අත්හැරීමක් (වාග) - දුරු කිරීමක් (පටිනිස්සග්ග) - මිදීමක් (මුක්ති) - නො ඇල්මක් (අනාලය) වේ ද එය දුක නැති වීම හෙවත් නිවන පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය යි. (විරාග, නිරෝධ, වාග, පටිනිස්සග්ග, මුක්ති, අනාලය යනු එක ම නිර්වාණධාතුව හැඳින්වීමට යෙදෙන සමාන නම් ය.)

මහණෙනි, දුක නැති කිරීමේ ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය නම් මෙය යි. එනම්, මෙම ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය ම යි.

1. සම්මාදිට්ඨි - නිවැරදි අවබෝධය (චතුරාර්යසත්‍යය පිළිබඳ අවබෝධය)
2. සම්මාසඛ්ඛප්ප - නිවැරදි සංකල්පනා (නෙක්ඛම්ම-අව්‍යාපාද - අවිභිංසා සංකල්පනා)
3. සම්මාවාචා - නිවැරදි වචන කථා කිරීම. (බොරු - කේලාම් - පරුෂ - නිෂ්ඵල වචන කථා කිරීමෙන් වැළකීම)
4. සම්මාකම්මන්ත - නිවැරදි කායික ක්‍රියා (සතුන් මැරීම, සොරකම, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම)

- 5. සම්මාආඡ්ච - යන කාය දුශ්චරිතවලින් වැළකීම) - නිවැරදි ජීවිකාව (දිවිපැවැත්ම සඳහා කරන කාය-වාග්දුශ්චරිතවලින් වැළකීම)
- 6. සම්මාවායාම - නිවැරදි උත්සාහය (අකුසල ධර්ම දුරු කිරීම සඳහාත් කුසල ධර්ම ඇති කර ගැනීම සඳහාත් ගන්නා සතර ආකාර වූ විරියය)
- 7. සම්මාසති - නිවැරදි සිතිය (කායානුපස්සනා - වේදනානුපස්සනා - චිත්තානුපස්සනා - ධම්මානුපස්සනා යන සතර සතිපට්ඨානයෙහි සිත මනා ව පිහිටුවීම.)
- 8. සම්මාසමාධි - නිවැරදි චිත්තේකාග්‍රතාව (උපචාර සහිත අෂ්ට සමාපත්තීන් ඇති කර ගැනීම)

චතුරාර්යසත්‍යය පිළිබඳ පරිවෘත්ත තුන (නිපරිවට්ට)
හා දෙළොස් ආකාරය

I. දුක්ඛ - ආර්යසත්‍යය

(i) (1) **සත්‍යඥනය** - මහණෙනි, 'මේ දුක් පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥනය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(ii) (2) **කතාඥනය** - මහණෙනි, 'මේ දුක් පිරිසිඳ (මුළුමනින් - සම්පූර්ණයෙන්) අවබෝධ කළ යුතු'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥනය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(iii) (3) **කතඥනය** - මහණෙනි, 'මේ දුක් පිරිසිඳ (මුළුමනින් - සම්පූර්ණයෙන්) අවබෝධ කරන ලද්දේ'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය;

ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

II. දුක්ඛසමුදය - ආර්යසත්‍යය

(i) (4) සත්‍යඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක හටගැනීමේ හේතුව පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම් ඇසපහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(ii) (5) කාන්‍යඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක හටගැනීමේ හේතුව ප්‍රභාණය කළ යුතු'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(iii) (6) කෘතඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක හටගැනීමේ හේතුව මුළුමනින් ම ප්‍රභාණය කරන ලද්ද'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

III. දුක්ඛනිරෝධ - ආර්යසත්‍යය

(i) (7) සත්‍යඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක නැති කිරීම (නිරෝධ-නිවන) පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(ii) (8) කාන්‍යඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක නැති කිරීම (නිරෝධ-නිවන) සාක්‍ෂාත් කළ යුතු'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(iii) (9) කෘතඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක නැති කිරීම (නිරෝධ-

නිවන) සාක්ෂාත් කරන ලද්දේ යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

IV. දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා - ආර්යසත්‍යය

(i) (10) සත්‍යඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක් නැති කිරීමේ ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ආර්යසත්‍යය'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(ii) (11) කෘත්‍යඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක් නැති කිරීමේ ප්‍රතිපදාව වැඩිය යුතු'යි යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

(iii) (12) කෘතඥානය - මහණෙනි, 'මේ දුක් නැති කිරීමේ ප්‍රතිපදාව මා විසින් වඩන ලද්දේ යනුවෙන් මා තුළ පෙර නො ඇසුවීරු මෙම ධර්මයන් පිළිබඳ දහම්ඇස පහළ විය; ඥානය ඇති විය; ප්‍රඥාව ඇති විය; විද්‍යාව ඇති විය; ආලෝකය පහළ විය.

මහණෙනි, මාහට (තථාගතයන් වහන්සේට) මෙලෙස සත්‍යඥාන - කෘත්‍යඥාන - කෘතඥාන වශයෙන් පරිවෘත්ත තුනකින් හා දෙලොස් අයුරකින් යුතු ව චතුරාර්යසත්‍යය පිළිබඳ යථාස්වභාවය අවබෝධ කර ගනිමින් පිරිසිදු ලෙස ඥානදර්ශනය ඇති නො වී ද මහණෙනි, ඒ තාක් මම (තථාගතයන් වහන්සේ) දෙවියන් - මාරයන් - බ්‍රහ්මයන් සහිත මේ ලෝකයෙහි ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන්, දෙවිමිනිසුන් සහිත වූ මේ ප්‍රජාවෙහි 'අනුත්තර වූ සම්මාසම්බෝධිය අවබෝධ කළෙමි' යි කියා ප්‍රතිඥා නො කළෙමි. මහණෙනි, මාහට (තථාගතයන් වහන්සේට) චතුරාර්යසත්‍යය පිළිබඳ ව මෙලෙස පරිවෘත්ත තුනකින් හා දෙලොස් අයුරකින් යුතු ව යථාස්වභාවය අවබෝධ කර ගනිමින් පිරිසිදු ලෙස ඥානදර්ශනය ඇති වී ද ඉන් අනතුරු ව මම

(තරාගතයන් වහන්සේ) දෙවියන් - මාරයන් - බ්‍රහ්මයන් සහිත ලෝකයෙහි ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන් සහිත, දෙවිමිනිසුන් සහිත මේ ප්‍රජාවෙහි 'අනුත්තර වූ සම්මාසම්බෝධිය අවබෝධ කළෙමි' යි කියා ප්‍රතිඥා කළෙමි. මාහට ඥානදර්ශනය ඇති විය. මාගේ අර්හත්ඵල සමාධිය (චේතෝවිමුක්ති) නැවත වෙනස් නො වන්නකි. (නො සැලෙන්නකි) මෙය මාගේ අවසන් උපත යි. නැවත උපතක් (පුනර්භවයක්) නැතැ' යි යනුවෙන් භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම දේශනාව වදාළ සේක. සතුටු සිත් ඇති පඤ්චවග්ගිය හික්කුන් වහන්සේලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මෙම දේශනාව සතුටු සිතින් පිළිගත්හ.

මෙම නිර්ගාථක (වෙය්‍යාකරණං) සුත්‍රාන්ත-දේශනාව වදාරන කල්හි ආයුෂ්මත් කොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේ තුළ 'හේතූන් නිසා හටගන්නා ස්වභාවයෙන් යුතු සියල්ල හේතූන්ගේ නිරෝධයෙන් (අභාවයෙන්), නිරෝධයට යන්නේ ය' කියා කෙලෙස්-රජස් නැති, කෙලෙස්-මල නැති දහම්ආස (සෝතාපත්ති මාර්ගඥානය) පහළ විය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙම උතුම් ධර්මවක්‍රය පැවැත්වූ කල්හි, "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර වෙනත් ශ්‍රමණයෙකු විසින් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙකු විසින් හෝ දෙවියෙකු විසින් හෝ මාරයා විසින් හෝ බ්‍රහ්මයා විසින් හෝ මෙලොව වෙනත් කිසිවෙකු විසින් හෝ නො පැවැත්විය හැකි අනුත්තර වූ ධර්මවක්‍රය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් බරණැස මීගදය නම් ඉසිපතනාරාමයෙහි දී පවත්වන ලද" යි යනුවෙන් පොළොව ඇසුරු කර ගත් බුමාටු දෙව්වරු ප්‍රීතිසෝෂා කළහ. සාධුනාද පැවැත්වූහ. බුමාටු දෙව්වරුන්ගේ ශබ්දය අසා වාතුර්මහාරාජික දෙව්වරු ද, වාතුර්මහාරාජික දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා තාවතිංස දෙව්වරු ද, තාවතිංස දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා යාම දෙව්වරු ද, යාම දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා තුසිත දෙව්වරු ද, තුසිත දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා නිම්මාණරතී දෙව්වරු ද, නිම්මාණරතී දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා පරනිම්මිතවසවත්තී දෙව්වරු ද, පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජ දෙව්වරු ද, බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජ දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා බ්‍රහ්මපුරෝහිත දෙව්වරු ද, බ්‍රහ්මපුරෝහිත දෙවියන්ගේ ශබ්දය

අසා මහාබ්‍රහ්ම දෙව්වරු ද, මහාබ්‍රහ්ම දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා පරිත්තාහ දෙව්වරු ද, පරිත්තාහ දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා අප්පමාණාහ දෙව්වරු ද, අප්පමාණාහ දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා ආහස්සර දෙව්වරු ද, ආහස්සර දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා පරිත්තසුහ දෙව්වරු ද, පරිත්තසුහ දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා අප්පමාණසුහ දෙව්වරු ද, අප්පමාණසුහ දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා සුහකිණ්හක දෙව්වරු ද, සුහකිණ්හක දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා වෙහෙප්ඵල දෙව්වරු ද, වෙහෙප්ඵල දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා අවිහ දෙව්වරු ද, අවිහ දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා අතප්ප දෙව්වරු ද, අතප්ප දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා සුදස්ස දෙව්වරු ද, සුදස්ස දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා සුදස්සි දෙව්වරු ද, සුදස්සි දෙවියන්ගේ ශබ්දය අසා අකනිට්ඨක දෙව්වරු ද “භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර වෙනත් ශ්‍රමණයෙකු විසින් හෝ බ්‍රාහ්මණයෙකු විසින් හෝ දෙවියෙකු විසින් හෝ මාරයා විසින් හෝ බ්‍රහ්මයා විසින් හෝ මෙලොව වෙනත් කිසිවෙකු විසින් හෝ නො පැවැත්විය හැකි අනුත්තර වූ ධර්මවක්‍රය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් බරණැස මීගදය නම් ඉසිපතනාරාමයෙහි දී පවත්වන ලද ”යි යනුවෙන් ප්‍රීතියෝජා කළහ. සාධුනාද පැවැත්වූහ.

එම ක්‍ෂණයෙහි එම මොහොතෙහි මෙලෙස බ්‍රහ්මලෝක දක්වා ම සාධුනාද ශබ්දය උස් ව නැඟී ගියේ ය. මේ දසදහසක් වූ (සක්වලවල් සහිත) ලෝකධාතුව කම්පිත විය. මහත් සේ කම්පිත විය. දූඩි සේ වෙවුලා ගියේ ය. දෙවියන්ගේ දේවානුභාවය ඉක්ම ගිය අප්‍රමාණ වූ මහත් වූ ආලෝකයක් ලොව පැතිර ගියේ ය. අනතුරු ව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ “පින්වත් කොණ්ඩඤ්ඤ ඒකාන්තයෙන් ධර්මය අවබෝධ කළේ ය. පින්වත් කොණ්ඩඤ්ඤ ඒකාන්තයෙන් ධර්මය අවබෝධ කළේ ය” යනුවෙන් උදනයක් හෙවත් ප්‍රීතිවාකයක් වදාළ සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ මෙම උදනය නිසා ආයුෂ්මත් කොණ්ඩඤ්ඤ තෙරුන් වහන්සේට ‘අඤ්ඤකොණ්ඩඤ්ඤ’ යන නාමය ඇති විය.

සාධු ! සාධු !! සාධු !!!

උපග්‍රන්ථය

ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රාන්ත-දේශනාව ශ්‍රවණය කර අවසන් වෙත් ම කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේ තුළ 'දහම්ඥාස' පහළ විය. කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේ තුළ පහළ වූ දහම්ඥාස නම් සෝතාපත්ති මාර්ගඥනය යි. ඒ 'දහම්ඥාස' තුළින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් දැක ගන්නා ධර්මය විස්තරාත්මක ව 'අමාදම්ඥාස පහළ වීම' නම් වූ මෙම උපග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් වේ.

අමාත්‍යවරයාගේ පිහිටි වීම
(කැණවත්ථු සූත්‍රය ඇසුරිනි)

පෙරවදන
(ප්‍රථම මුද්‍රණය)

සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේ කුශලාකුශල ධර්මී, සාවද්‍ය - අනවද්‍ය ධර්මී, හීන - ප්‍රණීත ධර්මී, කෘෂ්ණ - ශුක්ල සප්‍රතිභාග ධර්මී සියල්ල ස්කන්ධ - ආයතන - ධාතු - ඉන්ද්‍රිය - සත්‍ය - පටිච්චසමුප්පාදදී වශයෙන්, අවබෝධ කරනුවන්ගේ පහසුව පිණිස නානා නයක්‍රමයෙන් බෙද බෙද දෙසන ලද බැවින්, හඟවා නම් වූ සේක.

අමාදම්ආස පහළ වීම නමැති මේ දහම් පොතට මාතෘකාව වූ ඤාණවස්තු සූත්‍රාන්ත දේශනාව ද පටිච්චසමුප්පන්නයන් - පටිච්චසමුප්පාදයන් - ආර්යසත්‍ය සතරක් බෙදමින් දේශනා කරන ලද මගපල නිවනට පමුණුවන විද්ධිනා භාවනා මාර්ගයකි.

සූත්‍ර - සූත්‍රානුලෝම නම් වූ දේශනාපාලියක් අර්ථකථාත් ආශ්‍රිත ව සංස්කරණය කරන ලද මේ සංක්ෂිප්ත ග්‍රන්ථය විද්ධිනා භාවනාව විවරණය වන සේ සකස් වී ඇත. කිහිප වාරයක් සාවධාන ව කියවන්නන්ට වැටහෙනුයේ බුද්ධඥාන සුසාලිසක් සහිත විදර්ශනාවක් වශයෙන් ම ය.

බුද්ධධර්මය පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධය පිණිස ත්‍රිපිටක පාළි අර්ථකථා දහම් පොත් නිතර කියවන, සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් අසා දරා සිතා අර්ථ විවරණය කරන පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ මෙම ධර්ම-විවරණය ඉතාමත් නිර්දේශ කෘතියක් සේ ම අනර්ඝ නිබන්ධනයක් බව සඳහන් කරනුයේ මුල සිට අග තෙක් විමසීමෙන් යුතු ව කියවූ බැවිනි.

ධර්මකාමී පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට රත්නත්‍රයේ අසීමිත අනන්ත සුවිසි මහාගුණානුභාව බලයෙන් ආයුරාරෝග්‍යාදී සැපතක් ධර්මඥානත් භාවනාඥානත් සර්වප්‍රකාරයෙන් මුදුන්පත් වේවා!

ධර්මදනය පිරිනමන පුණ්‍යාත්මී උපේක්ෂා දියණියටත් දෙමවුපියන් සහිත සැමටත් මෙය කියවන සියලු දෙනාටත් ආයුරාරෝග්‍යාදී සැපතක් දෙලොව සුබසෙතක් ශාන්ති ලක්ෂණ නිර්වාණධාතුවක් සුවසේ ම සාක්ෂාත් වේවා!

“සබ්බේ සත්තා භවන්තු සුඛිත්තා”

මෙයට මෙනැති,
නා උයනේ අරියධම්ම ස්ථවිර.
නා උයන අරණ්‍ය සේනාසනය,
පන්සියගම,
මැල්සිරිපුර.

හැඳින්වීම

‘අමාදම්ආස පහළ වීම’ නමින් ඉදිරිපත් කෙරෙන මෙම කුඩා ධර්මග්‍රන්ථය, අප සර්වඥ රාජ්‍යෝත්තමයාණන් වහන්සේ විසින් වදාරන ලදු ව සංයුත්තනිකායේ අභිසමය-සංයුත්තයෙහි එන ‘ඤාණවත්ථු’ සූත්‍රදේශනාවෙහි සඳහන් ඥාන සතළිස්සතර විස්තර කොට දැක්වීමකි. බුදුසසුනෙහි භික්ෂු, භික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා යන සිවු පිරිස ම අපේක්ෂා කරන්නේ තුන්තරා බෝධීන් ගෙන් එක්තරා බෝධියකින් දහම්ආස පහළ කර ගෙන අවිද්‍යාව නසා සසර දුකින් නිදහස් වීමට යි. එනිසා තමන් තුළ පහළ කර ගත යුතු ‘දහම්ආස’ කුමක් දැයි යන්න ශ්‍රාවකයන් විසින් මැනවින් වටහා ගත යුතු ය.

වර්තමානයෙහි බොහෝදෙනෙකු තුළ ධර්මය අවබෝධ කිරීම පිළිබඳ ව විශේෂ උනන්දුවක් පවතිනත් ධර්මය පිළිබඳ ව ඇතැමුන් තුළ තිබෙන ඇතැම් දුර්මත එයට බාධකයක් ව පවතී. අප විසින් ධර්මය හැදෑරිය යුත්තේ සූත්‍ර - විනය - අභිධර්ම යන ත්‍රිපිටකය ම බුද්ධවචනය ලෙස ගුරු කොට ගනිමින් තදනුගත අට්ඨකථා විවරණ ද මනා සැලකිල්ලකින් අධ්‍යයනය කරමිනි. එසේ නො කොට තමන්ගේ අදහස් පරිදි - වැටහීම පරිදි - රුචිය පරිදි ධර්මය අර්ථකථනය කරන්නට යාමෙන් ය, දුර්මත පහළ වීම සිදුවන්නේ. සූත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් ඇතැම් පද හා අදහස් විවිධ දේශනාවල විවිධ අර්ථවලින් යෙදී ඇත. එනිසා ඒ ඒ තැනට අදාළ නිවැරදි අර්ථය වටහා නො ගන්නේ නම්, ධර්මය නිවැරදි ලෙස අවබෝධ කර ගත නො හැකි වනු ඇත. සූත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් ඒ ඒ පදවල නිවැරදි ධර්මාර්ථ පැහැදිලි කෙරෙන්නේ අට්ඨකථාවල (අටුවාවල) ය. එනිසා ඒ ඒ තැනට අදාළ නිවැරදි අර්ථය සලකා ගත යුත්තේ අටුවා විග්‍රහය ද සැලකීමෙන් ම ය. ඤාණවත්ථු සූත්‍රදේශනාවෙහි විග්‍රහ කෙරෙන පටිච්චසමුප්පාදයට අයත් ‘සඛ්ඛාර’ යන පාළි වචනය ද අර්ථ ගණනාවක යෙදෙන එබඳු සංකීර්ණ පදයකි. ‘සඛ්ඛාර’ යන පාළි වචනය ‘සඛ්ඛතසඛ්ඛාර, අභිසඛ්ඛතසඛ්ඛාර, අභිසඛ්ඛරණසඛ්ඛාර, පයෝගාභිසඛ්ඛාර’ යන විවිධ අර්ථයන්හි යෙදෙන අතර එය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි ‘අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරා’ යන තැන යෙදී ඇත්තේ අභිසඛ්ඛරණසඛ්ඛාර හෙවත් ‘කුසලාකුසල කර්ම’ යන අර්ථයෙනි. ඒ බව පැහැදිලි ව ම අට්ඨකථාවන්හි සඳහන් ව ඇත. “අපිච්ච:- අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරා සඛ්ඛාරසද්දේන ආගතසඛ්ඛාරාති දුට්ඨා සඛ්ඛාරා. තත්ථ පුඤ්ඤපුඤ්ඤනෙඤ්ජාභිසඛ්ඛාරා තයෝ, කායච්චිත්තසඛ්ඛාරා තයෝති ඉමේ ඡ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරා, තේ සබ්බෙපි ලෝකීයකුසලාකුසලචේතනාමත්තමේව හොන්ති” යනුවෙන් විසුද්ධිමග්ගයෙහි පඤ්ඤාභූමි නිද්දේසයට අයත් මෙම පාඨයෙන් පැහැදිලි කෙරෙන්නේ පුඤ්ඤාභිසඛ්ඛාර, අපුඤ්ඤාභිසඛ්ඛාර, ආනෙඤ්ජාභිසඛ්ඛාර

කුන ද පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන කායසඛ්ඛාර, වච්චසඛ්ඛාර, චිත්තසඛ්ඛාර කුන ද යන මේ සය ම අවිද්‍යාව නිසා භට්ඨන්තා සංස්කාර බව යි. ඒ සියල්ල ම ලෞකික කුසලාකුසල චේතනා ම බව එහි අවධාරණය කර ඇත. තව ද “සඛ්ඛාරවාරේ අභිසඛ්ඛරණලක්ඛණෝ සඛ්ඛාරෝ; විත්ථාරවාරේ පනස්ස කායසඛ්ඛාරෝති කායතෝ පචත්තසඛ්ඛාරෝ” යනාදි වශයෙන් පපඤ්චසුදනී නම් වූ මැදුම්සඟි අටුවාවෙහි දැක්වෙන පරිදි පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන ‘සඛ්ඛාර’ යනු ‘අභිසඛ්ඛරණසඛ්ඛාර’ ය. (එනම් කුසලාකුසල කර්ම ය.) කායද්වාරය ක්‍රියා කරවීමෙහි යෙදෙන කාමාවචර කුසල වශයෙන් අටක් ද අකුසල වශයෙන් දෙළසක් ද ලෙසින් විස්සක් වූ කායසඤ්චේතනාවන් මෙහි ‘කායසඛ්ඛාර’ නාමයෙන් දැක්වේ. එසේ ම වාග්ද්වාරය ක්‍රියා කරවීමෙහි යෙදෙන (ඉහත සඳහන් පරිදි) විසිවැදෑරුම් වූ වච්චසඤ්චේතනා මෙහි ‘වච්චසඛ්ඛාර’ නාමයෙන් දැක්වේ. කාය - වාග් - ද්වාරයන් ක්‍රියා කරවීමක් නැති ව මනෝද්වාරයෙහි පහළ වන ඉහත සඳහන් කාමාවචර කුසලාකුසල චේතනා විස්ස ද රූපාවචර හා අරූපාවචර කුසල චේතනා නවය ද ඇතුළත් ව විසිනවයක් වූ කුසලාකුසල චේතනාවෝ මෙහි මනෝසඤ්චේතනා හෙවත් ‘චිත්තසඛ්ඛාර’ නාමයෙන් ගනු ලැබෙත්. (මෙම කුසලාකුසල සිත් පිළිබඳ ව අභිධර්මයෙහි විස්තර වශයෙන් දැක්වේ.) මේ අනුව පටිච්චසමුප්පාදයෙහි ‘සඛ්ඛාර’ යනු අනෙකක් නොව ලෞකික කුසලාකුසල කර්මයෝ ය. (පුඤ්ඤභිසඛ්ඛාර, අපුඤ්ඤභිසඛ්ඛාර, ආනෙඤ්ජාභිසඛ්ඛාර වශයෙන් දැක්වෙන්නේ ද මෙය ම ය.)

කායසඛ්ඛාර, වච්චසඛ්ඛාර, චිත්තසඛ්ඛාර නමින් දැක්වෙන තවත් සංස්කාර කොටසක් සුත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් ව ඇත. එය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි දැක්වෙන කුසලාකුසල කර්ම සඛ්ඛාරාන ‘අභිසංස්කරණ සංස්කාර’ නොව ධ්‍යාන සමාපත්තිවලට අදාළ ව දේශිත විග්‍රහයකි. මජ්ඣිම නිකායේ වූළචේදල්ල සුත්‍රයෙහි එම සංස්කාර පිළිබඳ ව සඳහන් වන අතර එය තව දුරටත් මැදුම්සඟි අටුවාවෙහි විස්තර වශයෙන් දැක්වෙන්නේ මෙසේ ය.

“කති පනසො සඛ්ඛාරාති ඉධ කිං පුච්ඡති? යෙ සඛ්ඛාරෝ නිරෝධෙන්වා නිරෝධං සමාපජ්ජන්ති, තේ පුච්ඡස්සාමීති පුච්ඡති.” එනම් “ආර්යාවනි, සංස්කාර කොතෙක් වේ දැයි කියා මෙහි කුමක් ගැන විමසනු ලැබේ ද? යම් සංස්කාරයන් නිරුද්ධ කොට නිරෝධයට සමවදිනු ලැබේ ද, එම සංස්කාරයන් විමසන්නෙමි’යි යන අදහසින්, මෙම ප්‍රශ්නය (විසාධ උපාසකතුමා විසින් ධම්මදින්නා තෙරණින් වහන්සේ වෙතින්) විමසන ලද්දේ යි කියා අටුවාවෙහි සඳහන් වේ. තෙරණින් වහන්සේ ද එම අදහස දැන පුඤ්ඤභිසඛ්ඛාරාදී නොයෙක් සංස්කාරයන් තිබිය දී මෙම කායසංස්කාරාදිය ගැන ම වදාරන ලද්දේ කියා තව දුරටත් එහි සඳහන් වේ.

අනතුරු ව වූළචේදල්ල සුත්‍රයෙහි සඳහන් වන කායසඛ්ඛාර,

වවිසඞ්ඛාර, චිත්තසඞ්ඛාර යනු කුමක් දැ යි කියා අට්ඨකථාවෙහි ඉතා පැහැදිලි ලෙස විස්තර කර තිබේ. පොදුවේ ගත් කල 'කායසඞ්ඛාර' නාමයෙන් ඉහත දක්වන ලද කායද්වාරය හා සබැඳි කුසලාකුසල චේතනා මෙන් ම ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස දෙක ද ගැනේ. 'වවිසඞ්ඛාර' නාමයෙන් වාග්ද්වාරය හා සබැඳි කුසලාකුසල චේතනා මෙන් ම විතක්ක-විචාර දෙක ද ගැනේ. 'චිත්තසඞ්ඛාර' නාමයෙන් මනෝද්වාරය හා සබැඳි කුසලාකුසල චේතනා මෙන් ම සඤ්ඤ-වේදනා ද ගැනේ. මෙසේ මිශ්‍ර ව පවතින මෙම සංස්කාර කොටස් දෙකින් මෙහි දී විමසන ලද්දේ නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදීම සම්බන්ධයෙන් අදළ වන ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස සඞ්ඛ්‍යාත කායසඞ්ඛාර, විතක්ක-විචාර සඞ්ඛ්‍යාත වවිසඞ්ඛාර හා සඤ්ඤ-වේදනා සඞ්ඛ්‍යාත චිත්තසඞ්ඛාර පිළිබඳ ව බව අට්ඨකථාවෙහි පැහැදිලි ව සඳහන් ව තිබේ. ඒ අනුව චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි සඳහන් වන කායසංස්කාරාදිය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන කායසංස්කාරාදිය නො වන බව ඉතා පැහැදිලි ව ස්ථුට වේ. එනිසා චූළවේදල්ල සූත්‍රයෙහි සඳහන් කායසංස්කාරාදිය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන කායසංස්කාරාදිය සමගින් වරදවා නො ගෙන එම සංස්කාර දෙකොටස පිළිබඳ ව නිවැරදි ව ම වටහා ගත යුතු ය.

තව ද අභිසංස්කරණ සංස්කාර යටතේ විස්තර වන 'ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාර' යන්න ද නිවැරදි ව වටහා ගත යුතු තවත් පදයකි. එයින් අදහස් වන්නේ අරුපාවචර සමාපත්ති හතර පමණි. ඒ අනුව රුපාවචර ධ්‍යාන සංග්‍රහ වන්නේ පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාර ගණයට ය. තව ද ඇතැම් සූත්‍රයක 'ආනෙඤ්ජසමාධි' යන පදය ද දක්නට ලැබේ. එයින් අදහස් වන්නේ නො සැලෙන සමාධි හෙවත් චතුර්ථධ්‍යානය හා අරුපාවචර සමාධීන් පිළිබඳ ව ය. මෙසේ 'ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාර' හා 'ආනෙඤ්ජසමාධි' අතර වෙනස ද වටහා ගත යුතු ය.

ධර්මය අවබෝධ කිරීමේ දී පළමුවෙන් ම ලෝකෝත්තර වශයෙන් දහම්ඇස පහළ කර ගන්නේ සෝතාපත්ත ආර්යශ්‍රාවකයන් වහන්සේ ය. මෙම ඤාණවත්ථු සූත්‍රයෙහි සඳහන් පරිදි කෙනෙක් ප්‍රථමයෙන් ම දහම් දුටු, දහමට පත්, දහම අවබෝධ කළ, දහමෙහි බැසගත්, සැක දුරු කළ, විශාරද බවට පැමිණි, අමෘතද්වාරයෙහි හැපී සිටින ශ්‍රාවකයෙකු වන්නේ සෝතාපත්ති මාර්ග චිත්තය ලැබීමෙනි. ආර්ය-අෂ්ටාභිගික මාර්ගයට අයත් මාර්ගාංග සියල්ල එකවර ලැබෙන්නේ ලෝකෝත්තර මාර්ග සිත් සතරෙහි පමණි. ලෝකෝත්තර මාර්ග සිත වනාහි ඒකක්‍ෂණික ය. එය වර්ෂ ගණන් පවතින්නක් නො වේ. එනිසා සෝතාපත්ත මාර්ගස්ථ ආර්යයන් වහන්සේ විද්‍යාමානවනුයේ එක ක්‍ෂණයක දී ය. අනතුරු ක්‍ෂණයෙහි ඵලයට පත්වීමෙන් සෝතාපත්ති ඵලස්ථ තත්ත්වයට පත් වේ. ලෝකෝත්තර මාර්ග චිත්තය ලැබෙන තෙක් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වඩන විට ඒ ඒ මාර්ගාංග දියුණු වුව ද ඒ සියල්ල ලෞකික කුසල් සිත් ම ය. එමෙන් ම ශීල - සමාධි - ප්‍රඥ වැඩීම් වශයෙන් පහළ වන ලෞකික කුසල් සිත්වල මාර්ගාංග අට එකවර

නො ලැබෙන බව අභිධර්මයෙහි පැහැදිලි ව ම සඳහන් ව ඇත. මේ අනුව සූත්‍ර-පිටකයේ දේශනාවල සද්ධානුසාරී, ධම්මානුසාරී නාමයෙන් දක්වා ඇත්තේ වර්ෂ ගණනක් ජීවත් වන මාර්ගස්ථයෙකු ගැන නොව, ලෝකෝත්තර ප්‍රථම මාර්ග විත්තය සාක්‍ෂාත් කර ගනු ලබන සෝතාපන්න මාර්ගස්ථයා පිළිබඳ ව ය. ඒ විද්‍යාමානත්වය එක් ක්‍ෂණයක් සඳහා පමණි. අනතුරු ව ඵලස්ථ බවට පත් වේ. සංයුත්ත නිකායේ ඔක්කන්ති සංයුත්තයෙහි සඳහන් සූත්‍ර දේශනාවන් මතුපිටින් බලන්නෙකුට සංස්කාර ධර්මයන්ගේ අනිත්‍යය පිළිබඳ ව ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගන්නා ශ්‍රාවකයා 'සද්ධානුසාරී' ලෙසත් තරමක් දුරට විදර්ශනා නුවණින් අනිත්‍යය දකින ශ්‍රාවකයා 'ධම්මානුසාරී' ලෙසත් පෙනෙනු ඇත. එහෙත් එහි අර්ථය සලකා ගත යුත්තේ එසේ නොව, 'සද්ධානුසාරී' හා 'ධම්මානුසාරී' යනු සෝතාපන්න මාර්ගස්ථයාට ම යෙදෙන නම් දෙකක් බව අවධිකරා ව සඳහන් කරයි.

“ඒකෝ භික්ඛු පඤ්ඤාධරණ අභිනිවිට්ඨෝ අට්ඨසමාපත්තියෝ නිබ්බත්තෙන්වා සෝතාපත්තිමග්ගං පාපුණාති සෝ තස්මිං බණේ ධම්මානුසාරී නාම හෝති. සෝතාපත්තිඵලාදීසු ඡසු ධානේසු කායසක්ඛී නාම..... අපරෝ සද්ධාධරණ අභිනිවිට්ඨෝ අට්ඨසමාපත්තියෝ නිබ්බත්තෙන්වා සෝතාපත්තිමග්ගං පාපුණාති සෝ තස්මිං බණේ සද්ධානුසාරී නාම හෝති.....” යනාදි වශයෙන් මනෝරථපුරණ අභිගුත්තරනිකායට්ඨකථාවේ දුකනිපාත වර්ණනාවෙහි සඳහන් උක්ත පාඨයෙන් පෙනී යන්නේ ශ්‍රද්ධාව ප්‍රධාන කොට ගෙන සෝතාපත්ති මාර්ගය සාක්‍ෂාත් කරන ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ සද්ධානුසාරී නමින් ද ප්‍රඥව ප්‍රධාන කොට ගෙන සෝතාපත්ති මාර්ගය සාක්‍ෂාත් කරන ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ ධම්මානුසාරී නමින් ද හැඳින්වෙන බව ය. ඒ අනුව සද්ධානුසාරී හා ධම්මානුසාරී යනු එක ම පුද්ගලයා පිළිබඳ අවස්ථා දෙකක් නොව 'ධුර' අනුව සෝතාපන්න මාර්ගස්ථයාව හැඳින්වීමට යෙදෙන නම් දෙකක් බව වටහා ගත යුතු ව ඇත.

මතභේදයට හේතු වන මෙබඳු සියුම් කරුණු පිළිබඳ ව ත්‍රිපිටකය හා අටුවා අනුසාරයෙන් නිවැරදි ලෙස ම විමසා විනිශ්චයට බැස ගත යුතු ය. නැතහොත් මෙම කරුණු පිළිබඳ ව ඇති කර ගන්නා වැරදි මත ධර්මාවබෝධයට ඒකාන්තයෙන් ම අන්තරායක් වනු ඇත. මෙම ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් දහම් කරුණු සියුම් හා ගැඹුරු බවින් යුතු ය. එනිසා සාමාන්‍ය පොදු ජනයාට මේ කරුණු එක්වර ම වටහා ගැනීම අපහසු විය හැකි ය. ඒ ගැන ඉක්මන් නො වී නැවත නැවත කිහිප වරක් කියවා බලා තව දුරටත් පොතපත බලා මෙම සියුම් ගැඹුරු ධර්ම කරුණු වටහා ගැනීමට උත්සාහ කරන ලෙස කරුණාවෙන් සිහිපත් කරනුයේ ධර්මාවබෝධය සඳහා මෙම කරුණු නිවැරදි ව වටහා ගැනීමේ වැදගත්කම සලකා ගෙන ය.

මෙම ධර්මග්‍රන්ථය සම්පාදනය කිරීමෙන් ජනිත කර ගත් කුසල

ධර්මයන් අපගේ පරම පූජනීය උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වූ අපවත් වී වදළ ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාග්‍රම සංස්ථා සමුත්පාදක ආර්යවිලාසවංසාලංකාර සද්ධර්මවාගීශ්වරාවාර්ය පටිපත්තිසෝභන ගණපාමොක්ඛාවර්ය රාමඤ්ඤ මහානිකායේ මහෝපාධ්‍යාය රාජකීය පණ්ඩිත අතිපූජනීය කඩවැද්දුවේ ශ්‍රී ජනවංසාභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේට ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව අත්විදීමට මෙම ධර්මදානය කුසලය ද හේතු වාසනා වේවා!

අපවත් වී වදළ ප්‍රවුජ්‍යාවාර්ය අතිගරු පූජනීය කිතුලම්පිටියේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ද මෙම ධර්මදානය කුසලය අත්පත් වීමෙන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව සැලසේවා!

අපගේ වත්මන් ගෞරවණීය උපාධ්‍යායන් වහන්සේ වන ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාග්‍රම සංස්ථාවේ මහෝපාධ්‍යාය, බුක්තල - බුදුගල්ලෙණ අරණ්‍ය සේනාසනාධිවාසී අතිගරු පූජනීය මාවතගම ගුණානන්දභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේට ද මෙම ධර්මදානය කුසල බලයෙන් විංශත් ශතවර්ෂාධික කාලයක් ආයුරාරෝග්‍ය ශ්‍රී සම්පත් වර්ධනය වේවා! ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව අත්විදීමට මෙම ධර්මදානය කුසලය ද හේතු වාසනා වේවා!

මෙබඳු ධර්මසංග්‍රහයන් සැකසීමට අවශ්‍ය කෙරෙන ධර්මඥනය දියුණු කර ගැනීම සඳහා මහත් වූ කරුණාවෙන් මාහට අනුග්‍රහ කළා වූ ගිලන් ව සිටිමින් පවා අපගේ දහම් ගැටලු විසඳා දෙමින් දුරවබෝධ සියුම් දහම් කරුණු ඉතා පැහැදිලි ලෙස තේරුම් කර දෙන්නා වූ ශීල - ශූත - සති - ප්‍රඥ ආදී උතුම් ගුණයන්ගෙන් ශෝභමාන ව මහාසංසරාජයාණන් වහන්සේනමක් බඳු ව සසුනඹර බබළවන්නා වූ වත්මන් ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාග්‍රම සංස්ථාධිපති මහාධර්මකපීඨ මහාකම්මට්ඨානාවර්ය ත්‍රිපිටකාවාර්ය අතිපූජනීය නා උයනේ අරියධම්මාභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේට මෙම ධර්මදානය කුසල බලයෙන් විංශත් ශතවර්ෂාධික කාලයක් ආයුරාරෝග්‍ය ශ්‍රී සම්පත් වර්ධනය වේවා! ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුව අත්විදීමට මෙම මෙම ධර්මදානය කුසලය ද හේතු වාසනා වේවා!

විවිධාකාරයෙන් මාහට උපකාර කරන පොල්ගස්ඕවිට විපස්සනා භාවනා මධ්‍යස්ථානයෙහි අනුශාසක අතිගරු පූජනීය මීතලාවේ විනීත ස්වාමීන් වහන්සේට ද දිද්දෙනිය, රණගිරිය අරණ්‍ය සේනාසනාධිවාසී පූජනීය නුවරඑළියේ ඤාණසීල ස්වාමීන් වහන්සේට ද පොල්ගස්ඕවිට විපස්සනා භාවනා මධ්‍යස්ථානවාසී පූජ්‍ය පිළියන්දල අතුලසිරි ස්වාමීන් වහන්සේට ද මෙම ධර්මදානය කුසල බලයෙන් ආයුරාරෝග්‍ය ශ්‍රී සම්පත් මෙන් ම ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමා නිවන් සුවය ද සැලසේවා!

හැදූවැඩූ මවුපිය දෙදෙනා වහන්සේටත් සිවුපසයෙන් උපස්ථාන කරන දයකකාරකාදී සැමටත් පරිගණක පිටු සැකසීමේ කටයුතු සිදු කළ පුණ්‍ය ශ්‍රී තුෂන්ත තරුණ උපාසක මහතාටත් මුදුණාලයෙහි

කාර්යමණ්ඩලයටත් ධර්මදනය සිදු කරන දයක පින්වතුන්ටත් සදේවකලෝකයාටත් මෙම ධර්මදනයමය කුසල බලයෙන් ආයුරාරෝගය සම්පත් මෙන් ම අමා නිවන් සුවය ද නො පමා ව සැලසේවා!

සාධු ! සාධු !! සාධු !!!

මෙයට,
සසුන් ලැදි,

පූජ්‍ය නාවල ධම්මානන්ද හිමි.
ධම්මාරාම යෝගාගුමය,
උග්ගල්බොඩ,
ගම්පහ.
(ඇසල - 2551)

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස !!!
 භාග්‍යවත් වූ අර්භත් වූ සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා !!!

දහම්ආස පහළ වීම.

‘දහම්ආස පහළ වීම’ යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කරමින් සම්මාදිට්ඨිය, (නිවැරදි අවබෝධය) ඇති කර ගැනීම යි. ‘දහම්ආස’ පහළ වීම් වශයෙන් නිවැරදි අවබෝධය ඇති කර ගන්නා ආර්යශ්‍රාවකයා තුළ සත්‍යාවබෝධය පිළිබඳ දොන (ඤාණවත්වු) සතළිස්සතරක් සම්පූර්ණ වේ. එම දොන සතළිස්සතර මෙසේ යි.

1) ජරාමරණේ ඤාණං:- ජරා-මරණ පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ දොනය. ජරාව යනු ඉඳුරන් මුහුකුරා ගොස්, ඇඟ රැළී වැටී, කෙස් පැසී, දත් වැටී, අතපය අවසඟ ව ඇතිවන මහලු බව යි. මෙම ජීවිතය අවසන් වීම් වශයෙන් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳී යාම, කය බහා තැබීම මරණය යි. සියලු සත්ත්වයන්ට ම ඒ ඒ ආත්මභාවයන්ට අනුරූප වන ලෙස මෙම ‘ජරා-මරණ’ සම්බන්ධයක දුක අත්විඳීමට සිදු වේ. මෙම ‘ජරා-මරණ’ දුකක් වශයෙන් මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

2) ජරාමරණසමුදයේ ඤාණං:- ජරා-මරණ හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ දොනය. ‘ජරා-මරණ’ ඇති වන්නේ ඉපදීම නිසා ය. උපදින ආකාර සතරකි.

- (i) අණ්ඩප - බිජුවටින් (බිත්තරයෙන්) උපත ලැබීම.
- (ii) ජලාබුජ - මව්කුසින් උපත ලැබීම.
- (iii) සංඝේදජ - තෙත් පරිසරයෙහි (ප්‍රාණින් ලෙස) උපත ලැබීම.
- (iv) ඕපපාතික - සම්පූර්ණ වූ ඉඳුරන් සහිත ව (දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම, ජේත ආදීන් මෙන්) එක්වර ම පහළ වීම.

ජරා-මරණාදී සියලු දුක් හටගන්නේ මෙලෙස උපත ලැබීම නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

3) ජරාමරණනිරෝධේ ඤාණං:- ජරා-මරණ නැති වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපත නිසා ඇති වන ජරා-මරණ ආදිය උපතක් නැති කල අභාවයට යයි. හේතුව නැති වීමෙන් ඉන් ඇති වන ඵලය ද නැති වන බවත් මුළුමහත් දුක් රැස ම අභාවයට යාමෙන් නිවනට පත් වන්නේ මෙලෙස බවත් මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

4) ජරාමරණනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං:- ‘ජරා-මරණ’ අවසන් කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. ජරා-මරණ ඇතුළු මුළුමහත් දුක් රැස ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

- ❖ ආර්යශ්‍රාවකයා මෙලෙස ජරාමරණ - ජරාමරණසමුදය - ජරාමරණනිරෝධය - ජරාමරණනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගැනීම ‘ධම්මේ ඤාණ’ හෙවත් ‘ධර්මය දැකීමේ ඥානය’ (එනම්, මාර්ගඥානය) ලෙස හැඳින්වේ. මෙසේ ‘දහම් දුටු’ ආර්යශ්‍රාවකයා එය අතීත-අනාගත වශයෙන් ද නුවණින් ගළපා බලයි.
- ❖ ‘අතීතයෙහි වැඩසිටියා වූ ආර්යයන් වහන්සේලා ජරාමරණ - ජරාමරණසමුදය - ජරාමරණනිරෝධය - ජරාමරණනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව අවබෝධ කළේ ද මා විසින් දැන් අවබෝධ කර ගත් ආකාරයට ම ය. අනාගතයෙහි පහළ වන්නා වූ ආර්යයන් වහන්සේලා ද ජරාමරණ - ජරාමරණසමුදය - ජරාමරණනිරෝධය - ජරාමරණනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව අවබෝධ කරගන්නේ ද මා විසින් දැන් අවබෝධ කර ගත් ආකාරයට ම ය,’ යනුවෙන් මාර්ගඥානයෙන් අවබෝධ කළ චතුස්සත්‍යය පිළිබඳ ව අනතුරු ව ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීම හෙවත් ‘අතීතය හා අනාගතය අනුව ගළපා බැලීමේ නුවණ’ - ‘අන්වයේ ඤාණ’ ලෙස හැඳින් වේ. (මෙයින් අදහස් කෙරෙන්නේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂාඥන පිළිබඳ ව යි. - සං.නි. අට්ඨකථාව)

යම් ආර්යශ්‍රාවකයෙකුට මෙම ධර්මය දැකීමේ නුවණ (ධම්මේ ඤාණ) හා අතීතය හා අනාගතය අනුව ගළපා බැලීමේ නුවණ (අන්වයේ ඤාණ) යන ඥාන දෙක ඉතා පිරිසිදු ව ඇති වී

නම්, ඒ ආර්යශ්‍රාවකයා සම්මාදිට්ඨියෙන් යුතු (දිට්ඨිසම්පන්නෝ), චතුරාර්යසත්‍ය දර්ශනයෙන් යුතු (දස්සනසම්පන්නෝ), මේ සද්ධර්මයට පැමිණි (ආගතෝ ඉමං සද්ධම්මං), මේ සද්ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ ලෙස දකින (පස්සති ඉමං සද්ධම්මං), 'සේඛ' ඥානයෙන් යුතු (සේඛින ඤාණෙන සමන්නාගතෝ), 'සේඛ' විද්‍යාවෙන් යුතු (සේඛාය විජ්ජාය සමන්නාගතෝ), දහම්නොයට පැමිණි (ධම්මසෝතං සමාපන්නෝ), ආර්ය වූ කලකිරීමේ නුවණින් යුතු (අරියෝ නිබ්බේධිකපඤ්ඤෝ), අමාත ද්වාරයෙහි හෙවත් නිවන් දොරටුවෙහි හැපී සිටින (අමතද්වාරං ආහච්ච තිට්ඨති) ශ්‍රාවකයෙක් වේ. (මෙයින් දක්වන ලද්දේ රහතන් වහන්සේගේ මුල් 'සේඛ' අවස්ථාව යි. 'සේඛ' යනු අර්හත්වය පිණිස මාර්ගයෙහි හික්මීම යි. ආර්ය-අෂ්ටාඛිතික මාර්ගය වඩා සම්පූර්ණ කළ රහතන් වහන්සේ 'අසේඛ' නම්. සංයුත්තනිකාය අට්ඨකථාව ජාති - භව - උපාදන ආදී සෙසු අංගයන් පිළිබඳ ව ද 'ධම්මේ ඤාණ' හා 'අන්වයේ ඤාණ' යන ඥාන දෙක ජරා-මරණ පිළිබඳ ව විස්තර කළ ආකාරයෙන් වටහා ගත යුතු ය. මෙහි දී ප්‍රථමයෙන් ම දහම්ඇස පහළ වීම යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ සෝතාපන්න වීම යි.

අට්ඨකථා විවරණය

ජරා-මරණ පිළිබඳ ව මෙම ඥාන ඇති වීම සිවු ආකාරයකින් සිදුවිය හැකි බව සංයුත්තනිකාය අට්ඨකථාවෙහි සඳහන් වේ.

- (i) ශ්‍රවණය කිරීමෙන් ඇති වන ඥානය (සවණමය)
- (ii) නුවණින් විමසීමෙන් ඇති වන ඥානය (සම්මසන)
- (iii) ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගැනීමෙන් ඇති වන ඥානය (පටිච්චධ)
- (iv) ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීමෙන් ඇති වන ඥානය (පච්චචෙක්ඛණ)

ජරා-මරණ හා ජරාමරණසමුදය පිළිබඳ ව මෙම ඥාන හතර ම ඇති විය හැකි ය. එහෙත් ලෝකෝත්තර ධර්ම වන නිරෝධය හා ආර්ය-මාර්ගය (මාර්ගස්ථ අවස්ථාව) පිළිබඳ ව සම්මසනඤාණය හැර සෙසු තුන් ඥානයන් ඇති විය හැකි ය. සෙසු චතුෂ්ක පිළිබඳ ව ද මේ අයුරින් ම වටහා ගත යුතු ය.

5) ජාතියා ඤාණං:- උපත පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ඉහත දැක්වූ සතර ආකාරවලින් යම් ආකාරයකට උපත ලැබීම් වශයෙන් රූප - වේදනා - සඤ්ඤා - සඛ්ඛාර - විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීමක් ආයතනවල හටගැනීමක් සිදු වේ ද එය 'ජාතිය' යි.

6) ජාතිසමුදයේ ඤාණං:- උපත හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපතට හේතුව 'භවය' හෙවත් කර්ම රැස් වීම යි. කර්ම රැස් වීම (භව) තුන් අයුරකින් සිදු වේ.

- (i) කාමභව - කාමධාතුව (නිරයේ පටන් 'පරනිමිතිවසවත්තී' දෙව්ලොව දක්වා සත්ත්ව තල එකොළොස) තුළ උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම.
- (ii) රූපභව - රූපධාතුව (බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජ ආදී රූපී බ්‍රහ්මතල දහසය) තුළ උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම.
- (iii) අරූපභව - අරූපධාතුව (ආකාසානඤ්ඤායතන, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන, ආකිඤ්ඤායතන, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන යන අරූපී බ්‍රහ්මතල හතර) තුළ උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම.

උපත හටගන්නේ මෙම තුන් ආකාරයට කර්ම රැස් වීම නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

7) ජාතිනිරෝධේ ඤාණං:- උපත අභාවයට, නිරෝධයට පත් වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපත නැති වන්නේ භවය නැති වීමෙන් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

8) ජාතිනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං:- උපත අවසන් කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. උපත ඇතුළු මුළුමහත් දුක් රැස ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

9) හවේ ඤාණං:- හවය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. කාම - රූප - අරූපලෝකවල උපත ලැබීම පිණිස හේතු වන කර්ම රැස් වීම 'හව' නමින් හැඳින් වේ. කාමාවචර කුසලාකුසල කර්ම නිසා නිරය, තිරිසන්ලෝකය, ජේතලෝකය, අසුර-නිකාය යන දුගතීන්හි හා මිනිස්ලොව, සදෙවිලෝ යන කාම සුගතීන්හි උපත ලබන ආකාරයට කර්ම රැස් වීම 'කාමහවය' යි. ප්‍රථමධ්‍යානය ආදී රූපාවචර ධ්‍යාන නිසා රූපී බලිලොව උපත ලබන ආකාරයට කර්ම රැස් වීම 'රූපහවය' යි. ආකාසානඤ්චායතනය ආදී අරූපාවචර සමාපත්ති නිසා අරූපී බලිලොව උපත ලබන ආකාරයට කර්ම රැස් වීම 'අරූපිහවය' යි.

10) හවසමුදයේ ඤාණං:- හවය හටගැනීමේ හේතුව පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. හවය (කර්ම රැස් වීම) හටගැනීමේ හේතුව උපාදනය හෙවත් මමත්වයෙන් ග්‍රහණය කර ගැනීම (දැඩි සේ බැඳීම) යි. මමත්වයෙන් ග්‍රහණය කර ගන්නේ සතරාකාරයකට ය.

- (i) **කාම-උපාදන :-** ප්‍රිය මනාප රූප - ශබ්ද - ගන්ධ - රස - පහස යන පස්කම්සුවයට තදින් බැඳීම. (රූපී-අරූපී බ්‍රහ්මලෝකවල සුවයට බැඳීමත් කාම-උපාදනය ම බව විසුද්ධිමග්ගයෙහි සඳහන් වේ.)
- (ii) **දිට්ඨි-උපාදන :-** 'සත්ත්වයා තුළ සද්‍යතනික පැවැත්මක් ඇත' යන ශාශ්වත දෘෂ්ටිය හා 'සත්ත්වයා සිදී බිඳී වැනසී යන්නේ ය' යන උච්ඡේද දෘෂ්ටිය මුල් කර ගෙන ඇති වන නොයෙක් දෘෂ්ටි මතිමතාන්තරවල එල්බ ගැනීම.
- (iii) **සීලබ්බත-උපාදන:-** ආර්ය මාර්ගයෙන් බැහැර වූ අප්‍රවෘත්ත, ගෝච්‍රත ආදිය සීලබ්බත-උපාදනයට අයත් වේ.
- (iv) **අත්තවාද-උපාදන :-** විසිවැදෑරුම් සක්කායදිට්ඨිය අත්තවාද-උපාදනය යි.

හවය හටගන්නේ මෙම සතර-ආකාරයට අනුව ලෝභ-දිට්ඨි වශයෙන් මමත්වයෙන් යුතුව ව 'දැඩි සේ බැඳීම' (ග්‍රහණය කර ගැනීම) හෙවත් 'උපාදනය' නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

11) හවනිරෝධේ ඤාණං:- හවය අභාවයට යාම හෙවත් 'කර්ම රැස් වීම' නිරෝධයට පත් වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. හවය නැති වන්නේ උපාදනය නැති වීමෙන් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

12) හවනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං:- හවය අවසන් කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. හවය ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

13) උපාදනේ ඤාණං:- උපාදනය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ඉහත දැක්වූ සතර ආකාරයට අනුව කාම - දිට්ඨි - සීලබ්බත - අත්තවාද වශයෙන් දැඩි ලෙස බැඳීම (ග්‍රහණය කර ගැනීම) 'උපාදනය' යි.

14) උපාදනසමුදයේ ඤාණං:- උපාදනය හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. උපාදනයට හේතුව තණ්හාව හෙවත් අරමුණෙහි සිත ඇලී යාම යි. අරමුණු අනුව තණ්හාව ඇති වන ආකාර හයකි.

- (i) රූපතණ්හා - රූපයට ඇති වන ඇලීම.
- (ii) සද්දතණ්හා - ශබ්දයට ඇති වන ඇලීම.
- (iii) ගන්ධතණ්හා - ගඳ-සුවඳට ඇති වන ඇලීම.
- (iv) රසතණ්හා - රසයට ඇති වන ඇලීම.
- (v) ඵොට්ඨබ්බතණ්හා - පහසට ඇති වන ඇලීම.
- (vi) ධම්මතණ්හා - මනසට අරමුණු වන දේට ඇති වන ඇලීම.

මෙසේ තණ්හාව නිසා උපාදනය ඇති වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

15) උපාදනනිරෝධේ ඤාණං:- උපාදනය නැති වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. තණ්හාව නැති වීමෙන් උපාදනය නැති වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

16) උපාදානනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං:- උපාදානය නැති කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. උපාදානය ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

17) තණ්හාය ඤාණං:- තණ්හාව පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. අරමුණෙහි සිත ඇලීම 'තණ්හාව' යි. එය,

- (i) කාමතණ්හා - රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පහස, යන පස්කම්සුවයෙහි සිත ඇලීම.
- (ii) භවතණ්හා - 'සත්ත්වයා තුළ සදාතනික පැවැත්මක් ඇත' යන ශාශ්වත-දෘෂ්ටිය සමගින් යෙදුණු තණ්හාව. (ශාශ්වත-දෘෂ්ටියෙන් තොර ව ද භවරාගය ඇති වේ.)
- (iii) විභවතණ්හා - 'සත්ත්වයා සිද්ධිදී නැති වන්නේ ය' යන උච්ඡේද-දෘෂ්ටිය සමග යෙදුණු තණ්හාව. (මෙහි දී මනුෂ්‍යලෝකයෙහි මරණින් පසු සත්ත්වයාගේ පැවැත්ම විනාශ වීම මෙන් ම දෙවිලොව හෝ රූපී - අරූපී බ්‍රහ්මලෝකවල උපත ලැබූ පසු එහි දී සත්ත්වයාගේ ව්‍යුත වීම, පැවැත්ම විනාශ වීම ද 'උච්ඡේදය' ලෙස සලකනු ලැබේ.)

මෙය ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයෙන් ගුණ වීමෙන් දහඅටක් ව ද එය නැවත ආධ්‍යාත්මික හා බාහිර යන දෙයාකාරයෙන් ගුණ වීමෙන් තිස්හයක් ව ද එය නැවත අතීත - අනාගත - වර්තමාන යන කාලත්‍රයෙන් ගුණ වීමෙන් (තණ්හාව) එකසිය අට ආකාරයක් ද වන අයුරු ධර්මග්‍රන්ථයන්හි දැක්වේ. එමෙන් ම මහාසතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙහි ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය, බාහිර ආයතන හය, ආයතන අනුව සවැදැරුම් වූ විඤ්ඤාණය, ආයතන අනුව සවැදැරුම් වූ ස්පර්ශය, අරමුණු අනුව සවැදැරුම් වූ සඤ්ඤාව, අරමුණ අනුව සවැදැරුම් වූ චේතනාව, අරමුණු අනුව සවැදැරුම් වූ තණ්හාව - විතර්ක - විචාර යන සියල්ල අනුව ම තණ්හාව ඇති වෙමින් සැට ආකාරයක් ව ආධ්‍යාත්මික - බාහිර සියල්ල හා වෙළී, ගෙතී ඇති අයුරු දැක්වේ. මෙසේ සසර දුකට හේතුව වූ තණ්හාව පිළිබඳ ව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

18) තණ්හාසමුදයේ ඥාණං:- තණ්හාව හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. තණ්හාව ඇති වීමට හේතුව විදීම යි. මුළාවෙන් යට වූ සිතින් සැප - දුක් - උපේක්ෂා වේදනා විදින්නා වූ පුද්ගලයා තුළ තණ්හාව ඇති වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

19) තණ්හානිරෝධේ ඥාණං:- තණ්හාව නැති වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. තණ්හාව නැති ව යන්නේ විදීම (සැප - දුක් - උපේක්ෂා වේදනා) අභාවයට යාමෙන් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

20) තණ්හානිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඥාණං:- තණ්හාව නැති කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. තණ්හාව ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

21) වේදනාය ඥාණං:- විදීම (වේදනා) පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සැප - දුක් - උපේක්ෂා (දුකත් නො වූ සැපත් නො වූ) වශයෙන් අරමුණ පිළිබඳ 'රසය' අත්විදීම 'වේදනා' යි. මෙහි දී 'වේදනා' යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ දුක, කටුක බව පමණක් නොව, සැප, දුක්, උපේක්ෂා යන ත්‍රිවිධ විදීම ය. (එනම්, වේදනා චෛතසිකය යි.) මෙම විදීම, ඇති වන ආකාරය අනුව සය වැදැරුම් වේ.

- (i) චක්ඛසම්ඵස්සජා වේදනා - ඇසේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- (ii) සෝතසම්ඵස්සජා වේදනා - කන් ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- (iii) ඝාතසම්ඵස්සජා වේදනා - නාසයේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- (iv) ජිව්හාසම්ඵස්සජා වේදනා - දිවේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.
- (v) කායසම්ඵස්සජා වේදනා - කයේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.

(vi) මනෝසම්ඵස්සජා වේදනා - මනසේ ස්පර්ශය නිසා ඇති වන විදීම.

මෙම විදීම, සාමිස (පස්කම්සුවය හා බැඳුණු) හා නිරාමිස (පස් කම්සුවයෙන් තොර) වශයෙන් දෙයාකාර වේ. මෙසේ විදීම පිළිබඳ ව මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

22) වේදනාසමුදයේ ඤාණං:- විදීම හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. විදීම ඇති වීමට හේතුව ස්පර්ශය (ඵස්ස) යි. ස්පර්ශය (ඵස්ස) යනු ආධ්‍යාත්මික ආයතනත් බාහිර අරමුණුත් විඤ්ඤාණයත් (සිතත්) සම්බන්ධ වීමෙන් ස්පර්ශ වෛතසිකය හටගැනීම යි. ආයතන ගණන අනුව ස්පර්ශය ද සයාකාර වේ.

- (i) වක්ඛුසම්ඵස්ස - ඇසත් රූපයත් වක්ඛුවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන ස්පර්ශය.
- (ii) සෝතසම්ඵස්ස - කනත් ශබ්දයත් සෝතවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන ස්පර්ශය.
- (iii) ඝාතසම්ඵස්ස - නාසයත් ගන්ධයත් ඝාතවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන ස්පර්ශය.
- (iv) ජ්විහාසම්ඵස්ස - දිවත් රසයත් ජ්විහාවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන ස්පර්ශය.
- (v) කායසම්ඵස්ස - කයත් පහසත් කායවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන ස්පර්ශය.
- (vi) මනෝසම්ඵස්ස - මනසත් අරමුණුත් (ධම්ම) මනෝවිඤ්ඤාණයත් සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන ස්පර්ශය.

මෙම සයාකාර වූ ස්පර්ශය නිසා විදීම හටගන්නා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

23) වේදනානිරෝධේ ඤාණං:- විදීම නැති වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ස්පර්ශය නැති නම් විදීම ද නැතැයි මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

24) වේදනානිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඤාණං:- විදීම නැති කිරීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. විදීම ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

25) එස්සේ ඤාණං:- ස්පර්ශය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ආධ්‍යාත්මික ආයතනත් අරමුණුත් විඤ්ඤාණයත් (සිතත්) සම්බන්ධ වීමෙන් ස්පර්ශ වෛතසිකය හටගැනීම සිදුවන්නේ ඉහත සඳහන් ආකාරයෙනි. ඒ බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

26) එස්සසමුදයේ ඤාණං:- ස්පර්ශය හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ස්පර්ශයට හේතුව 'සලායතන' යි. එනම්,

- (i) චක්ඛායතන (ඇස)
- (ii) සෝකායතන (කන)
- (iii) ඝානායතන (නාසය)
- (iv) ජීවිහායතන (දිව)
- (v) කායායතන (කය)
- (vi) මනායතන (මනස)

මෙම ආයතන හෙවත් ඉඤ්ජිය සය නිසා ස්පර්ශය හටගන්නා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

27) එස්සනිරෝධේ ඤාණං:- ස්පර්ශය අභාවයට යාම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සලායතන නැති කළහි ස්පර්ශයක් ද නැතැ'යි මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

28) එස්සනිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඤාණං:- ස්පර්ශය අභාවයට පත් වන ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. ස්පර්ශය ඇතුළු මුළුමහත් සසර පැවැත්ම අභාවයට පත් වීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

29) සලායතනේ ඤාණං:- ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස යන ආයතන සය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. මේ 'සලායතන' අනිත්‍ය වූ දුක් වූ 'මම' වශයෙන් සැලකිය නො

හැකි හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සම්බන්ධයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

30) සලායතන සමුදයේ ඥාණං:- සලායතන හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සලායතන හටගැනීමට හේතුව නාම - රූප දෙකෙහි හටගැනීම යි.

එනම්,

රූප	{	(i) පඨවී (තද - මොළොක්, රළු - සිනිඳු, බර - සැහැල්ලු ගතිය) (ii) ආපෝ (වැගිරෙනසුලු, එකට බැඳ තබනසුලු ගතිය) (iii) තේජෝ (උණුසුම-සිසිල) (iv) වායෝ (චලනය වන, දරා සිටින ගතිය)
නාම	{	(i) වේදනා (සැප, දුක්, උපේක්ෂා විඳීම) (ii) සඤ්ඤා (රූප, ශබ්ද ආදී අරමුණු හැඳිනීම) (iii) චේතනා (කයින්, වචනයෙන්, සිතීන් ක්‍රියා සිදු කිරීමේ උත්සාහය) (iv) එස්ස (ආයතන, අරමුණු හා සිත සම්බන්ධ වීමෙන් ඇති වන 'ස්පර්ශය') (v) මනසිකාර (අරමුණට සිත යොමු කරවීම) [මෙම නාම-ධර්ම සමගින් ප්‍රතිසන්ධි සිත හා යෙදෙන සෙසු වෛතසික ද මෙයට ම ඇතුළත් වේ.]

මෙම නාම හා රූප හටගැනීමෙන් සලායතන හටගන්නා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

31) සලායතන නිරෝධේ ඥාණං:- සලායතන අභාවයට යාම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. නාම - රූප නැති නම් සලායතන ද අභාවයට (නිරෝධයට) පත් වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

32) සලායතන නිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඥාණං:- සලායතන නිරෝධය පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. සලායතන ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක නැති කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

33) නාමරූපේ ඤාණං:- නාම-රූප පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. (ඉහත විස්තර කර ඇති) නාම-රූප ද අනිත්‍ය වූ දුක් වූ 'මම' වශයෙන් සැලකිය නො හැකි, හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සම්බන්ධයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

34) නාමරූපසමුදයේ ඤාණං:- නාම-රූප හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. නාම-රූප හටගැනීමට හේතුව 'විඤ්ඤාණය'යි. විඤ්ඤාණය යනු අරමුණු දැනීම (සිත) යි. ආයතන අනුව සිත් පහළ වන තැන් සයකි.

- (i) චක්ඛුවිඤ්ඤාණය - ඇස මුල් ව ඇති වන සිත.
- (ii) සෝතවිඤ්ඤාණය - කන මුල් ව ඇති වන සිත.
- (iii) ඝාතවිඤ්ඤාණය - නාසය මුල් ව ඇති වන සිත.
- (iv) ජීවිහාවිඤ්ඤාණය - දිව මුල් ව ඇති වන සිත.
- (v) කායවිඤ්ඤාණය - කය මුල් ව ඇති වන සිත.
- (vi) මනෝවිඤ්ඤාණය - මනස මුල් ව ඇති වන දැනීම.

පටිච්චසමුප්පාද විවරණයට අනුව නාම-රූප දෙක හටගන්නේ 'පටිසන්ධි-විඤ්ඤාණය' නිසා ය. අනතුරු හවයෙහි ප්‍රතිසන්ධිය ලැබීමට මුල් වන සිත 'පටිසන්ධිවිඤ්ඤාණ' නමින් හැඳින් වේ. මෙසේ විඤ්ඤාණය හටගැනීම නිසා නාම-රූප හටගනී. 'පටිසන්ධි-විඤ්ඤාණය' හටගැනීම නිසා [පෙර පසු නො වී] නාම-රූප දෙක ද හටගන්නා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

35) නාමරූපනිරෝධේ ඤාණං:- නාම-රූප අභාවයට යාම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. විඤ්ඤාණය නැති නම් නාම-රූප ද අභාවයට (නිරෝධයට) පත් වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

36) නාමරූපනිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඤාණං:- නාම-රූප නිරෝධය පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. නාම-රූප ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක නැති කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

37) විඤ්ඤාණේ ඤාණං:- විඤ්ඤාණය පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. (ඉහත විස්තර කර ඇති ආකාරයට) විඤ්ඤාණය ද අනිත්‍ය වූ දුක් වූ 'මම' වශයෙන් සැලකිය නො හැකි, හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සම්බන්ධයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය. විඤ්ඤාණයේ හටගැනීම යනුවෙන් මෙහි අදහස් කෙරෙන්නේ අණ්ඩප් - ජලාබුප් - සංසේදප් - ඕපපාතික යන සතර ආකාරයේ උපත් අතරින් යම් උපතක් පිණිස විඤ්ඤාණයේ පිළිසිඳ ගැනීම යි.

38) විඤ්ඤාණසමුදයේ ඤාණං:- විඤ්ඤාණය හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. 'පටිසන්ධි-විඤ්ඤාණය' (සිත) හටගැනීමේ හේතුව 'සංස්කාර' යි. පටිච්චසමුප්පාදයෙහි 'සංස්කාර' යනු චේතනාත්මක ව කර්ම රැස් වීම ය. එය පහත දැක්වෙන අයුරින් ත්‍රිවිධාකාර ව සූත්‍රදේශනාවන්හි සඳහන් වේ.

- (i) කායසම්බාර (කායකර්ම)
 - පුඤ්ඤාභිසම්බාර (කාමාවචර කුසල කර්ම)
 - අපුඤ්ඤාභිසම්බාර (අකුසල කර්ම)

- (ii) වච්චසම්බාර (වාග්කර්ම)
 - පුඤ්ඤාභිසම්බාර (කාමාවචර කුසල කර්ම)
 - අපුඤ්ඤාභිසම්බාර (අකුසල කර්ම)

- (iii) චිත්තසම්බාර (මනෝකර්ම)
 - පුඤ්ඤාභිසම්බාර (කාමාවචර, රූපාවචර කුසල කර්ම)
 - අපුඤ්ඤාභිසම්බාර (අකුසල කර්ම)
 - ආනෙඤ්ජාභිසම්බාර (අරූපාවචර කුසල කර්ම)

මෙහි ලා පුඤ්ඤාභිසම්බාර යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ දුනාදි කාමාවචර පින්කම් හා රූපාවචර ධ්‍යාන - කුසල චේතනා ය. අපුඤ්ඤාභිසම්බාර යනු සතුන් මැරීම ආදියට මුල් වන කාමාවචර අකුසල චේතනා ය. ආනෙඤ්ජාභිසම්බාර යනු අරූපාවචර සමාධීන් ඇති කර ගන්නා යෝගාවචරයන් තුළ ජනිත වන අරූපාවචර කුසල චේතනා ය. (ඇතැම් තැනක දැක්වෙන පරිදි, 'ආනෙඤ්ජසමාධි' යන්නෙන් ගැනෙන්නේ

චතුර්ථධ්‍යානයක් 'ආකාසානඤ්චායතන' ආදී අරුපාවචර සමාපත්ති හතරක් ය. එනමුත් මෙහි ආනෙඤ්ජාහිසඛිබාර ලෙස ගැනෙන්නේ අරුපාවචර සමාපත්ති සතර පමණි.)

❖ තවද මෙහි ලා සැලකිය යුතු කරුණක් වන්නේ මජ්ඣිමනිකායේ චූළචේදල්ල සූත්‍රයෙහි සමාධි, සමාපත්තීන්ට අදාළ වන සේ දැක්වෙන කායසඛිබාර (ආශ්වාස-ප්‍රශ්වාස), වචිසඛිබාර (චිතක්ක-විචාර), චිත්තසඛිබාර (සඤ්ඤ-චේදනා), විචරණය පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන 'සඛිබාර' විචරණය හා වරදවා නො ගත යුතු බව යි. පටිච්චසමුප්පාදයෙහි එන සංස්කාර යන්නෙන් අදහස් වන්නේ 'චේතනාත්මක ව කර්ම රැස් වීම' බවත් චූළචේදල්ල සූත්‍රයෙහි 'සංස්කාර' යන්නෙන් අදහස් වන්නේ එම අර්ථය නො වන බවත් වෙන් වෙන් ව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

මෙසේ [උපතක් පිණිස] විඤ්ඤණයේ හටගැනීම සිදුවන්නේ සංස්කාර හෙවත් කර්ම රැස් වීම නිසා බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

39. විඤ්ඤණනිරෝධෙ ඤාණං:- විඤ්ඤණය (සිත) අභාවයට, නිරෝධයට පත් වීම පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. සංස්කාර නිරෝධයෙන් විඤ්ඤණය ද නිරුද්ධ වන බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

40. විඤ්ඤණනිරෝධගාමිනියා පටිපදා ඤාණං:- විඤ්ඤණ නිරෝධය පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ඥානය. විඤ්ඤණය ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක නැති කිරීම සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වනුයේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි.

41. සඛිබාරේ ඤාණං:- 'සංස්කාර' පිළිබඳ ව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. (ඉහත විස්තර කර ඇති ආකාරයට) 'සංස්කාර' ද අනිත්‍ය වූ දුක් වූ 'මම - මාගේ - මාගේ ආත්මය' වශයෙන් සැලකිය නො හැකි හේතු-ඵල අනුව සැකසුණු සඛිබාරයක් බව මනා ව අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

42. සම්බාරසමුදයේ ඥාණං:- ‘සංස්කාර’ හටගැනීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. ‘සංස්කාර’ හටගැනීමේ හේතුව අවිද්‍යාව යි. අවිද්‍යාව යනු සසර දුකත් සසර දුක හටගැනීමේ හේතුවත් (සමුදයත්) සසර දුකෙහි අභාවයත් (නිරෝධයත්) දුක් නැති කිරීම පිණිස පවතින මාර්ගයත් පිළිබඳ ව අවබෝධයක් නොමැති වීම යි. (සැකෙවින් පවසතොත් මෙම ඥාන සතලිස්සතර නොමැති වීම ම ‘අවිද්‍යාව’ ය යි පැවසිය හැක.) යළි යළිත් උපතක් සිදු වන ආකාරයට කර්ම (සංස්කාර) රැස් වීම සිදුවන්නේ චතුරාර්යසත්‍යය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යක්ෂ අවබෝධයක් නොමැති තාක් බව මනා නුවණින් අවබෝධ කර ගත යුතු ය.

43. සම්බාරනිරෝධේ ඥාණං - ‘සංස්කාර’ අභාවයට (නිරෝධයට) පත් වීම පිළිබඳ අවබෝධ කර ගැනීමේ ඥානය. අවිද්‍යාව ඉතිරි නැති ව ප්‍රභාණය වීමෙන් දුරු වීමෙන් ‘සංස්කාර’ ද අභාවයට පත් වේ. එනම් චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කරමින් පූර්ණ අවබෝධයට පත් රහතන් වහන්සේ තුළ යළි විපාක ජනිත වන ආකාරයට පුඤ්ඤභිසම්බාර හෝ අපුඤ්ඤභිසම්බාර හෝ ආනෙඤ්ජාභිසම්බාර (එනම්, කුසලාකුසල කර්ම) ඇති නො වේ.

44. සම්බාරනිරෝධගාමිනියා පටිපදය ඥාණං - ‘සංස්කාර’ නිරුද්ධ වීම පිණිස පවතින ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ අවබෝධ ඥානය. ‘සංස්කාර’ ඇතුළු මුළුමහත් සසර දුක ම නිරුද්ධ වන්නේ ආර්ය-අෂ්ටාංගික මාර්ගය සම්පූර්ණ කිරීමෙනි.

මෙසේ හේතූන් නිසා ඵල හටගන්නා ආකාරය හා එහි නිරෝධය අවබෝධ කර ගනිමින් චතුරාර්යසත්‍යය දැකීමේ ලෝකෝත්තර මාර්ගඥානය ‘ධම්මේ ඥාණ’ හෙවත් ධර්මය දැකීමේ නුවණ යි. එය අතීත-අනාගත කාල අනුව ගළපා බැලීමේ නුවණ (ප්‍රත්‍යවේක්ෂාව) ‘අන්වයේ ඥාණය’ යි. මෙම ‘ධම්මේ ඥාණය’ හා ‘අන්වයේ ඥාණය’ තමා තුළ ඇති කර ගන්නා ආර්යශ්‍රාවකයා දහම් දුටු, චතුරාර්යසත්‍යාවබෝධයෙන් යුතු, අමා දෙරෙහි හැපී සිටින ශ්‍රාවකයෙකි. මෙසේ චතුරාර්යසත්‍යය අවබෝධ කර ගන්නා ශ්‍රාවකයා අවිද්‍යාව හටගැනීමට හේතු වන ‘ආසුව’ (සිතෙහි මුල් බැස ගෙන පවතින

කෙලෙස්) පිළිබඳ ව ද අවබෝධ කර ගනිමින් අනතුරු ව සියලු 'ආසුව' (කාමාසව, භවාසව, අවිජ්ජාසව) ප්‍රභාණය කරමින් මුළුමහත් ජාති - ජරා - මරණාදී සියලු දුකින් නිදහස් වේ.

නුවණැති පුණ්‍යවන්ත සත්පුරුෂයෝ මෙම උතුම් චතුරාර්යසත්‍යය තමා තුළින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගනිමින් දහම් ඇස පහළ කර ගෙන සසර දුකින් නිදහස් වීමට වැයම් කරන්නෝ!

සාධු ! සාධු !! සාධු !!!

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

- 📖 සංයුක්තනිකායේ නිදනවග්ගයෙහි ඤාණවත්ථු සූත්‍රය.
- 📖 පරමත්ථදීපනී - සංයුක්තනිකායට්ඨකථාව.
- 📖 විසුද්ධිමග්ග (පාළි)

සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති ...
(සියලු දනයන් අතරින් ධර්මදනය උතුම් වේ.)

මහාකම්මට්ඨානාවරිය අතිපූජනීය නා උයනේ අරියධම්ම ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ සහ තවත් දේශකයන් වහන්සේලාගේ පටිගත කරන ලද ධර්මදේශනා **MP3 CD** තැටි (ධර්මදනයක් වශයෙන්) දැන් ඔබටත් ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය මගින් ලබා ගත හැකි ය.

අංකය	Video CDs
VC-001	නා උයන අරණ්‍ය සේනාසන චාරිකාව හා ධර්මසාකච්ඡාව
VC-002	තිරිසන් අපායේ දූක
	MP3 CDs
MC-001	'සදහම් සයුර' ධර්මදේශනා කාණ්ඩ අංක 01
MC-002	'සදහම් සයුර' ධර්මදේශනා කාණ්ඩ අංක 02
MC-003	'සදහම් සයුර' ධර්මදේශනා කාණ්ඩ අංක 03
MC-004	'සදහම් සයුර' ධර්මදේශනා කාණ්ඩ අංක 04

ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය මගින් ධර්මදනය පිණිස නොමිලයේ ලබාදෙන මෙම ධර්මදේශනා **CD** තැටි ලබා ගැනීම සඳහා ඔබගේ නම, ලිපිනය, දුරකථන අංකය, විද්‍යුත් තැපෑල (E-mail) සහ අවශ්‍ය **CD** තැටියේ අංකය ආදී විස්තර, රු. 30/= තැපැල් මුද්දර සහිත ව පහත ලිපිනයට යොමු කරන්න.

ධර්මදේශනා **CD** තැටි
 ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය
 ධම්මාරාම යෝගාශ්‍රමය,
 රයියාදෙළුව,
 උග්ගල්බොඩ,
 ගම්පහ.

- එක්වරකට ඉල්ලුම් කළ හැක්කේ එක් **CD** තැටියක් පමණක් බව කරුණාවෙන් සලකන්න. මෙම සියලු ම ධර්මදේශනා ධර්මදනය පිණිස නොමිලයේ ලබා දෙන අතර කිසි ම දේශනාවක් හෝ ප්‍රකාශනයක් පිටපත් කර (**copy**) විකිණීම සපුරා තහනම් වේ. ධර්මදනය පිණිස නොමිලයේ බෙදහැරීමට අවසර ඇත.
- එසේ ම ඔබ විසින් ඉල්ලුම් කරන ලද **CD** තැටිය මාසයක් ඇතුළත ඔබට නො ලැබුණි නම් කරුණාකර E-mail හෝ දුරකථනය මගින් විමසන්න.
- පින්වත් ඔබට ද මෙම **CD** තැටි ධර්මදනය සඳහා දයක විය හැකි ය. වැඩි විස්තර සඳහා විමසන්න. **Tel: 071-4417813**

තෙරුවන් සරණයි!

පුණ්‍ය ශ්‍රී කුෂන්ත
 ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය

විමසීම
 Tel: 071-4417813
 Web: www.sadaham.net
 E-mail: info@sadaham.net

බර්වදනය විශිෂ්ඨයි.

අතිපුප්තිය හා උයනේ අරියධම්ම ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ
ධර්ම දේශනා ඇතුළු පවිශත කරන ලද ධර්ම දේශනා සහ
ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය මගින් ප්‍රකාශිත දහම් පොත්
www.sadaham.net
සහ වෙබ් අඩවිය මිස්සේ ලබා ගත හැකි ය.

ප්‍රකාශනය

ශ්‍රී සද්ධර්ම සංසදය

ධර්මචාරාම සෝනලුමය

පිම්පිහි :- 072-4102400

වෙබ් අඩවිය :- www.sadaham.net

විදු සැකසීම හා මුද්‍රණය

e-Artifacts Technologies

305/5, Hansagiri Road, Gampaha

Tel:- 077-3021777, 072-4102400

Web:- www.eartifacts.com